

KOLENDAR

GORIŠKE
MOHORJEVE
DRUŽBE

1947

KOLEDAR

ZA NAVADNO LETO

1947

8414/1947

N 25.775/1961

Izdala Goriška Mohorjeva družba v Gorici
Natisnila tiskarna G. Lucchi v Gorici
Natisnjeno z dovoljenjem AIS

Navadno leto 1947

ima 365 dni in se začne s sredo in konča s sredo

Začetek leta 1947.

Občno leto se začne na novega leta dan 1. januarja.
Cerkveno leto se začne s prvo adventno nedeljo 30. novembra

Znaki za mesečne spremene

Mlaj ● Ščip ali polna luna ○
Prvi krajec ☾ Zadnji krajec ☽

Vremenski ključ,

s katerim vsakdo lahko zve za vreme celega leta naprej, ako le ve, kdaj se izpremeni luna, t. j. ob kateri uri nastopi prvi krajec ☽, ščip ○, zadnji krajec ☽ in mlaj ●. Ta vremenski ključ je napravil slavni zvezdoslovec J. W. Herschel in dunajska Kmetijska družba ga je l. 1839 spoznala za najbolj zanesljivega. Pomeni pa, kadar se izpremeni luna:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
od 24. do 2.	lepo	mrzlo če in jugozapadnik	od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar	od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar	od 16. do 18.	lepo	lepo
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severo-zapadniku sneg ob vzhodniku	od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku; dež ob jugu ali jugozap. dniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter	od 22. do 24.	lepo	lepo

OPOMBA: Leto se razdeli na dva dela, t. j. na poletje in na zimo; za poletje velja čas od 16. aprila do 16. oktobra, ostali čas pa velja za zimo.

Cerkveni zapovedani prazniki so razen nedelj še sledeči :

- Novo leto ali obrezovanje Gospodovo**, sreda 1. januarja,
- Sveti Trije kralj ali razglašenje gospodovo**, ponedeljek 6. januarja.
- Sv. Jožef, ženin Marije Device**, sreda 19. marca.
- Velika noč ali vstajenje Gospodovo**, nedelja 6. aprila.
- Kristusov vnebohod**, četrtek 15. maja,
- Binkošti ali prihod sv. Duha**, nedelja 25. maja.
- Sv. Rešnje Telo**, četrtek 5. junija.
- Sv. Peter in Pavel, apostola**, nedelja 29. junija.
- Vnebovzetje Marije Device**, petek 15. avgusta.
- Praznik vseh svetnikov**, sobota 1. novembra,
- Brezmadežno spočetje Marije Device**, ponedeljek 8. decembra.
- Božič ali rojstvo Gospodovo**, četrtek 25. decembra.

Pepelnica ali začetek posta je v sredo 19. februarja. Od božiča do pepelnice je 56 dni ali 8 tednov. — Nedelj v predpustu je 6, po binkoštih 26.

Posti in zdržki

Tudi za l. 1947. je v veljavi sološni postni spregled glede posta in zdržka, razen na pepelnico in veliki petek, ako med letom cerkvene oblasti ne ukrenejo kako drugače.

Poglavar katoliške Cerkve

Papež Pij XII., rojen v Rimu 2. marca 1876 z imenom Evgenij Pa-
celli; v mašnika posvečen 2. aprila 1899; deloval je v kongregaciji za
izredne cerkvene zadeve; v škofa ga je posvetil Benedikt XV. dne 13.
maja 1917; od l. 1917. apostolski nuncij v Münchenu, od l. 1920. v
Berlinu; od 16. novembra 1929 kardinal, od 10. februarja 1930 državni
tajnik Pija XI.; za papeža izvoljen na svoj rojstni dan 2. marca 1959.

1	Sreda	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo
2	Četrtek	Ime Jezus. Makarij, opat
3	Petek	Genovefa, dev.; Anter, pap.; Florencij, šk. m.
4	Sobota	Tit, šk.; Angela Folinjska, vd.; Marcijan, m
5	Nedelja	Telesfor, pap. muč.; Emilijana dev.
6	Ponedeljek	Sveti Trije kralji. Razglašenje Gospodovo
7	Torek ○	Valentin, škof; Julijan, muč.
8	Sreda	Severin, opat; Teofil, muč.
9	Četrtek	Lucijan; Basilisa, mučenica
10	Petek	Viljem, škof; Agaton, papež
11	Sobota	Higin, pap.; Pavl. Oglejski, šk.; Božidar, op.
12	Nedelja	1. po razgl. Gospod. Sv. Družina. Ernest, šk.
13	Ponedeljek	Veronika, bl.
14	Torek ☾	Hilarij; Feliks Nol., duhovnik
15	Sreda	Pavel, puščavnik; Maver, opat;
16	Četrtek	Mareel, pap.; Bernard. mučenec
17	Petek	Anton, puščavnik; Marijan, mučenec
18	Sobota	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, dev. muč.
19	Nedelja	2. po razgl. Gospod.; Marij in tovariši, muč.
20	Ponedeljek	Fabijan in Boštjan, muč.
21	Torek	Neža, devica in mučenica
22	Sreda ●	Vincencij, mučenec; Anastazij, mučenec
23	Četrtek	Zaroka Marije Device; Rajmund
24	Petek	Timotej, škof; Evgenij, muč.; Babila, muč.
25	Sobota	Pavlovo spreobrnjenje; Ananija, mučenec
26	Nedelja	3. po razgl. Gospod.; Polikarp, šk.: Pavla, vd.
27	Ponedeljek	Janez Zlatoust, cerkv. uč.; Elvira
28	Torek	Peter Nol.; Julijan, škof
29	Sreda	Frančišek Saleski, cerkv. učenik; Valerij
30	Četrtek ☽	Martina, devica, mučenica; Hiacinta, devica
31	Petek	Janez Bosco; Marcela, vdova

Nedeljski evangelijski:

Novo leto: Jezusu dajo ime. (Lk 2, 21)

Razglašenje Gospodovo: Modri z Vzhoda Jezusa molijo (Mt: 2, 1-12)

1. nedelja po razglašenju Gospodovem: Dvanajstletni Jezusu v templju.
(Lk 2, 42-52)

2. nedelja po razglašenju Gospodovem: Ženitnina v Kani Galilejski.
(Jan 2, 1-11)

3. nedelja po razglašenju Gospodovem: Jezus ozdravi stotn. hlapca (Mt
8, 1-13).

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 59 minut. Dau je dolg od 8 ur 35 minut do 9 ur 34 minut.

1	Sobota	Ignacij Antioh., škof, muč.: Brigita, devica
2	Nedelja	1. predpostna, Svečnica. Darovanje Gospod.
3	Ponedeljek	Blaž, škof, muč.; Oskar, škof
4	Torek	Andrej Korsini, škof; Veronika
5	Sreda ○	Agata, devica, muč.; Albin Briksenški, škof
6	Četrtek	Doroteja, devica; Armand, škof; Tit, škof
7	Petek	Rihard; Julijana, vdova; Romuald, opat
8	Sobota	Janez Matajski, spoznavalec; Emilijan
9	Nedelja	2. predpostna; Ciril Alessand., cerkveni uč.
10	Ponedeljek	Skolastika, devica, muč.
11	Torek	Lurška Mati božja; Adolf, škof
12	Sreda ☾	7 ustanoviteljev; Bened. Anian.; Melecij, škof
13	Četrtek	Katarina R., devica; Gregor II., papež
14	Petek	Valentin, mučenec; Ivana V.; Bruno
15	Sobota	Faustin, mučenec; Jordan, spoznavalec
16	Nedelja	3. predpostna. Julijana, devica, muč.; Simeon
17	Ponedeljek	Aleš F.; Gregor X., papež
18	Torek	Pust; Florijan, mučenec; Simeon, škof
19	Sreda	Pepelnica. Julijan, muč.; Konrad, pušč.
20	Četrtek	Elevterij, škof; Sadot in tovariši, mučenci
21	Petek ●	Feliks, škof.; Maks, šk.; Irena, dev.; Eleonora
22	Sobota	Sv. Petra stol v Antiohiji; Marjeta k.
23	Nedelja	1. postna. Peter Damijan, cerkv. uč.; Romana
24	Ponedeljek	Matija, apostol; Sergij, mučenec
25	Torek	Viktorin in tovariši, muč.; Feliks III., papež
26	Sreda	Kvatre! Mailda, devica; Viktor; Otokar
27	Četrtek	Gabrijel od žalostne Matere božje
28	Petek ☽	Roman, opat; Antonija Florent.; Rajmund

Nedeljski evangeliji:

1. predpostna nedelja: Delavci v vinogradu. (Mt 20, 1-16)
 2. " " : Prilika o sejaven in semenu. (Lk 8, 4-15)
 3. " " : Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31-43)
1. postna nedelja: Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1-11)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.

Dan zraste za 1 uro 23 minut. Dan je dolg od 9 ur 33 minut do 11 ur.

1	Sobota	Albin, škof; Antonina, mučenica; Bertrand
2	Nedelja	2. postna. Neža Praška, dev.; Simplicij, pap.
3	Ponedeljek	Kunigunda, cesar; Marin, mučenec
4	Torek	Kazimir, spoznavalec
5	Sreda	Friderik Hal, Janez Jož. od Križa, sp.
6	Četrtek	Perpetua in Felicita, m.; Fridolin
7	Petek ○	Tomaž Akvinski, cerkveni učenik
8	Sobota	Janez od Boga, spoznavalec; Julijan, škof
9	Nedelja	3. postna. Frančiška Rimska; Gregor Nac.
10	Ponedeljek	40 mučencev; Makarij, škof
11	Torek	Sofronij, škof; Krištof Mil.; Konstantin
12	Sreda	Obletnica kronanja Piya XII.; Gregor, Vel. p.
13	Četrtek	Teodora, mučenica; Kristina, mučenica
14	Petek (Maulda, kraljica; Pavlina
15	Sobota	Klemen Marija Hofbauer, spoz.
16	Nedelja	4. postna. Hilarij in Tacijan, mučenca
17	Ponedeljek	Jedert, devica; Patrik, škof
18	Torek	Ciril Jeruzal., cerkv. uč.; Salvator, spoznav.
19	Sreda	Jožef, ženin Marije Device
20	Četrtek	Evgenij; Aleksandra, mučenica, Janez Parm.
21	Petek	Benedikt, opat; Serapion, škof; Kristijan
22	Sobota ●	Lea Katarina Genovefa; Nikolaj Fl.
23	Nedelja	T i h a. Jožef Oriol; Pelagija, mučenica
24	Ponedeljek	Gabrijel, nadangel; Simon, mučenec
25	Torek	Oznanjenje Marije Device
26	Sreda	Emanuel, mučenec; Maksima, mučenica
27	Četrtek	Janez Damaščan, cerkv. učenik; Rupert
28	Petek	Marija Sedem žalosti; Sikst III., papež
29	Sobota)	Ciril, mučenec; Bertold
30	Nedelja	C v e t n a. Janez Klim., opat; Kvirin, muč.
31	Ponedeljek	Benjamin; Modest, škof

Nedeljski evangeliji:

2. postna nedelja: Jezus se na gori spremeni. (Mt 17, 1-9)
3. " " : Jezus izžene hudiča iz mutca (Lk 11, 14-28)
4. " " : Jezus nasiti 5000 mož. (Jan 6, 1-15)
Tiha nedelja: Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan 8, 46-59)
Cvetna nedelja: Jezus jezdi v Jeruzalem. (Mt 21, 1-9)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 1 uro 40 minut. Dan je dolg od 11 ur 4 minute do 12 ur 44 minut Začetek pomladi. Noč in dan sta enako dolga.

1	Torek	Hugo, škof; Venancij
2	Sreda	Francišek Pavelski; Leopold
3	Četrtek	Veliki četrtek. Sikst L., papež; Rihard, šk.
4	Petek	Veliki petek. Benedikt Niger; Izidor e. u.
5	Sobota	Vel. sobota. Irena, devica; Juljana
6	Nedelja	VELIKA Noč. Vstajenje Gospodovo.
7	Ponedeljek	Velikonočni ponedeljek. Herman Jožef, spoz.
8	Torek	Albert, škof, mučenec; Dionizij
9	Sreda	Marija Kleofa; Tomaž Tol., mučenec
10	Četrtek	Ezechilej, prerok; Mehtilda, devica
11	Petek	Leon Veliki, papež in cerkveni uč. Konrad
12	Sobota	Angel, spoznavalec; Julij I. papež
13	Nedelja	1. povelikonočna (Bela): Ida Lotarinska, dev.
14	Ponedeljek	Justin, muč. Valerijan in tovariši
15	Torek	Helena, kraljica; Teodor, mučenec
16	Sreda	Benedikt Jožef Labre, spoznavalec
17	Četrtek	Rudolf, mučenec; Vanda; Anicet, papež
18	Petek	Apolonij, muč.; Elefterij, škof
19	Sobota	Leon IX., papež; Konrad Ask.
20	Nedelja	2. povelikonočna. Viktor, muč.; Božidar
21	Ponedeljek	Anzelm, cerkveni nčenik
22	Torek	Leon, škof; Soter in Gaj
23	Sreda	Adalbert (Vojteh); Egidij Asiški
24	Četrtek	Jurij, mučenec; Fidelis Sigmarinški, muč.
25	Petek	Marko, evangelist; Ermin, mučenec
26	Sobota	Klet in Marcelia, papeža
27	Nedelja	3. povelikonočna. Peter Kanizij, cerkv. uč.
28	Ponedeljek	Pavel od Križa, spoznavalec; Vitalij, muč.
29	Torek	Peter, mučenec; Robert, opat; Antonija
30	Sreda	Katarina Sienska, dev. Jožef Ben.; Marijan

Nedeljski evangeliji:

Velikonočna nedelja: Jezus vstane od mrtvih. (Mk 61, 1-7)

1. povelikonočna (bela) nedelja: Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. (Jan 20, 19-31)

2. povelikonočna nedelja: Jezus dobri pastir. (Jan 10, 11-16)

3. " " : Jezus napoveduje svoj odhod. (Jan 16, 16-22)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan zraste za 1 uro 32 minut. Dan je dolg od 12 ur 48 minut do 14 ur 20 minut.

1	Četrtek	Filip in Jakob ml., apostola
2	Petek	Atanazij, cerkv. učenik; Sekund, mučenec
3	Sobota	Najdenje sv. Križa; Alessander, papež
4	Nedelja	4. povelikonočna. Monika, vd.; Florijan, muč.
5	Ponedeljek ○	Pij V., papež; Irenej, škof; Angela, muč.
6	Torek	Janez Evang. pred latinskimi vrati
7	Sreda	Stanislav, škof; Gizela (Zeljka)
8	Četrtek	Prikaz. nadangela Gabrijela. Varstvo Jož.
9	Petek	Gregor Nacijanski, cerkveni učenik
10	Sobota	Antonin, škof; Janez Av.; Job, prerok
11	Nedelja	5. povelikonočna. Frančišek Hier.; Sigmund
12	Ponedeljek	Pankracij, mučenec
13	Torek ☾	Servacij, škof; Robert Bel. Križevo
14	Sreda	Bonifacij, muč.; Justa; Paskal I. p.
15	Četrtek	Kristusov vnebohod. Izidor, kmet; Zofija
16	Petek	Janez Nepomuk, mučenec; Ubald, škof
17	Sobota	Bruno, škof; Paskal Bajlonski, spoznavalec
18	Nedelja	6. povelikonočna. Erik kr. Aleksandra, dev.
19	Ponedeljek	Peter Celestin, papež
20	Torek ●	Bernardin Sienski, spoznavalec
21	Sreda	Andrej Bob., muč.; Feliks Kantalski, spoz.
22	Četrtek	Emil; Julija; Marjeta; Renata
23	Petek	Janez Krstnik de Rossi; Deziderij, mučenec
24	Sobota	Marija Devica, pomočnica kristjanov
25	Nedelja	Binkošti, Prihod sv. Duha. Gregor VII., pap.
26	Ponedeljek	Filip Neri, spoznavalec
27	Torek ☾	Beda Častitljivi, cerkv. učenik
28	Sreda	K v a t r e. Avguštin škof; Viljem
29	Četrtek	Marija Magdalena de Pazzi, dev.; Maksim
30	Petek	K v a t r e. Ivana Orleanska, dev.; Ferdinand
31	Sobota	K v a t r e. Angela Merici, dev. Kocijan, muč

Nedeljski evangeliji:

4. povelikonočna nedelja: Jezus objavi učencem sv. Duha. (Jan 16, 5-14)
5. povelikonočna nedelja: Jezus uči o moči molitve. (Jan 16, 23-30)
6. " " " O pričevanju Sv. Duha (Jan 15, 26-27; 16, 1-4)
Binkoštna nedelja " " O Sv. Duhu in o ljubezni (Jan 14, 3-31)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 1 uro 14 minut. Dan je dolg od 14 ur 23 minut do 15 ur 37 minut.

1	Nedelja	1. pobinkoštna. Presveta Trojica, Feliks;
2	Ponedeljek	Erazem; Evgen; Marcelin
3	Torek	Pavla, devica; Klotilda, kraljica
4	Sreda ○	Francišek Kar., spoz.; Kvirin, škof, muž.
5	Četrtek	Sv. Rešnje Telo Bonifacij, šk.; Valerijan, m.
6	Petek	Norbert, škof; Bertrand, škof
7	Sobota	Robert, opat; Lukrecija
8	Nedelja	2. pobinkoštna. Medard, škof; Maksim, škof
9	Ponedeljek	Primož in Felicijan, mučenci
10	Torek	Marjeta, kraljica; Bogomil; Henrik
11	Sreda	Barnaba, apostol; Jošt, opat; Marcijal, muč.
12	Četrtek (Leon III., papež; Janez Fakundski, spoz
13	Petek	Anton Padovanski, sp.: Donat; Akvilina, dev.
14	Sobota	Bazilij, cerkv. učenik; Elizej, prerok
15	Nedelja	3. pobinkoštna. Vid in tovariši, muč.
16	Ponedeljek	Jošt, opat; Francišek Reg., spoz.
17	Torek	Adolf, škof; Lavra, devica; Peregrin
18	Sreda ●	Efrem Siroški, cerkv. učenik; Marko in Marcel
19	Četrtek	Julijana, dev.; Gervazij in Protazij, mučenca
20	Petek	Silverij, papež; Florentina
21	Sobota	Alojzij (Slavko), spoznavalec
22	Nedelja	4. pobinkoštna. Ahacij, muč. Albin, muč.
23	Ponedeljek	Agripina, devica
24	Torek	Kres. Janez Krstnik
25	Sreda)	Viljem, opat; Henrik, škof
26	Četrtek	Janez in Pavel, mučenca; Vigilij, mučenec
27	Petek	Ema Krška, vdova; Ladislav, kralj
28	Sobota	Sree Jezusovo. Irenej, škof in mučenec
29	Nedelja	5. pobinkoštna. Peter in Pavel, apostola
30	Ponedeljek	Spemin sv. Pavla; Oton, spoz.

Nedeljski evangeliji:

1. pobinkoštua nedelja: Jezusu je dana vsa oblast. (Mt 28, 18-20)
2. " " : Prilika o veliki večerji. (Lk 14, 16-24)
3. " " : O izgubljeni ovci in izgubljenem denarju. (Lk 15, 1-10)
4. pobinkoštua nedelja: Obilni ribji lev. (Lk 5, 1-11)
5. " " : O grehu v mislih in besedah. (Mt 5, 20-24)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan zraste za 17 minut in se zopet skrči za 5 minut. Dan je dolg od 15 ur 37 minut do 15 ur 50 minut. — Začetek poletja. Najdaljši dan in najkrajša noč.

1	Torek	Presveta Rešnja Kri Leonora
2	Sreda	Obiskovanje Marije Device; Oton, škof
3	Četrtek	Leon II., papež; Bernardin; Oton Bamberški
4	Petek	Urh, škof; Berta, devica; Prokop
5	Sobota	Ciril in Metod, slovanska apostola
6	Nedelja	6. pobinkoštna. Izaija, prerok; Bogomila
7	Ponedeljek	Vilibald, škof; Pulherija, devica
8	Torek	Elizabeta, kraljica; Evgenij III., papež
9	Sreda	Nikolaj in tovariši, muč. Veronika Jul., dev.
10	Četrtek	Amalija, devica; Felicita
11	Petek	Pij I. papež; Olga; Savin, mučenec
12	Sobota	Mohor in Fortunat, muč.; Feliks in Nabor
13	Nedelja	7. pobinkoštna. Margareta; Anaklet, papež
14	Ponedeljek	Bonaventura, škof in cekv. uč.
15	Torek	Henrik, cesar; Vladimir; Egon
16	Sreda	Devica Marija Karmelska
17	Četrtek	Aleš, sponavalec; Marcelina, devica
18	Petek	Kamil; Friderik, mučenec
19	Sobota	Vincenij Pavelski, spozn.: Avrea (Zlata)
20	Nedelja	8. pobinkoštna. Marjeta, dev.; Tomaž
21	Ponedeljek	Danijel, prerok; Angelina; Prakseda, devica
22	Torek	Marija Magdalena, spokornica, Teofil, muč.
23	Sreda	Apclinarij, škof in mučenec; Liborij
24	Četrtek	Kristna, devica; Magdalena; Kunigunda
25	Petek	Jakob St., apostol; Krištof, mučenec
26	Sobota	Ana, mati Device Marije
27	Nedelja	9. pobinkoštna. Rudolf, muč.; Pantaleon, muč.
28	Ponedeljek	Viktor, papež; Nazarij in tovariši, mučenci
29	Torek	Marta, devica; Beatrika, mučenica
30	Sreda	Abdon in Senen, mučenca; Julita, mučenica
31	Četrtek	Ignacij Lojolski, spoznavalec

Nedeljski evangeliji:

6. pobinkoštna nedelja: Jezus nasiti 4000 mož. (Mk 8, 1-9)
7. " " : O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15-21)
8. " " : O krivičnem oskrbniku. (Lk 16, 1-9)
9. " " : Jezus joka nad Jeruzalemom (Lk 19, 41-47)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Začetek pasjih dni. — Dan se skrči za 52 minut. Dan je dolg od 15 ur 50 minut do 14 ur 58 minut.

1	Petek		Vezi sv. Petra; Makabejski bratje
2	Sobota	○	Porciankula. Alfonz M. Ligorij, cerkv. učen.
3	Nedelja		10. pobinkoštna. Najdenje sv. Štefana, Lidija
4	Ponedeljek		Dominik, spoznavalec
5	Torek		Marija Devica Sněžnica; Ožbald, kralj
6	Sreda		Gospodovo spremenjenje. Sikst II., papež
7	Četrtek		Kajetan, spoznavalec; Donat, mučenec; Afra
8	Petek		Ciriak in tovariši.mučenci
9	Sobota	☾	Janez Marija Vianney, spozn.: Peter Faber
10	Nedelja		11. pobinkoštna. Lovrene, muč.: Pavla, dev.
11	Ponedeljek		Tiburcij, mučenec; Suzana, devica
12	Torek		Klara, devica; Hilarija, mučenica
13	Sreda		Janez Bergmans; Kasijan, muč.: Hipolit
14	Četrtek		Evzebij, spozn.: Atanazija, vdova
15	Petek		Vnebovzetje bl. Device Marije
16	Sobota	●	Joahin, oče Marije Device; Rok, spoznavalec
17	Nedelja		12. pobinkoštna. Hiacint, spoz.; Julijana, dev.
18	Ponedeljek		Helena, cesarica; Agapit, mučenec
19	Torek		Ludovik Tol., škof; Julij, mučenec
20	Sreda		Bernard, cerkveni učenik; Samuel, prerok
21	Četrtek		Ivana Frančiška Šantalska, vdova
22	Petek		Sree Marijino; Timotej, mučenec
23	Sobota	☾	Filip (Zdenko) Ber., spozn.; Viktor, škof
24	Nedelja		13. pobinkoštna. Jernej, apost. Ptolomej šk.
25	Ponedeljek		Ludovik, kralj; Gregor iz Ut.
26	Torek		Cefirin, papež; Bernard Of., spoznavalec
27	Sreda		Jožef Kal., spoznavalec; Antuza mučenica
28	Četrtek		Avguštin, cerkveni učenik; Hermes, mučenec
29	Petek		Ohglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, muč.
30	Sobota		Roza Limanska, devica; Feliks, spoznavalec
31	Nedelja		14. pobinkoštna. Rajmund, spozn.; Izabela, d.

Nedeljski evangeliji:

10. pobinkoštna nedelja: Prilika o farizeju in cestninarju (Lk 18, 9-14)
11. " " : Jezus ozdravi gluhonemega (Mk 7, 31-37)
12. " " : Prilika o usmilj. Samaritanu. (Lk 10, 23-37)
13. " " : Jezus ozdravi deset gobavih (Lk 17, 11-19)
14. " " : O božji previdnosti (Mt 6, 24-33)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Konec pasjih dni. — Dan se skrči za 1 uro 32 minut. Dan je dolg od 14 ur 56 minut do 13 ur 24 minut

1	Ponedeljek	Egidij, opat; Verena, devica
2	Torek	Štefan, kralj; Maksima, devica
3	Sreda	Doroteja in tovarišice, mučenice; Evfemija
4	Četrtek	Rozalija, devica; Ida, grofica
5	Petek	Viktorin, škof; Lovrenc, škof
6	Sobota	Caharija, prerok; Peregrin
7	Nedelja	15. pobinkoštna. Regina, dev.; Marko in tov.
8	Ponedeljek (Rojstvo Marije Device
9	Torek	Peter Klaver, spozn.: Serafina; Gorgonij, m.
10	Sreda	Nikolaj Tolentinski, spozn. Adolf
11	Četrtek	Milan, škof; Prot in Hiacint, mučenca
12	Petek	Ime Marijino; Gvido, spozn.; Macedonij, šk.
13	Sobota	Frančišek K., spozn.; Virgilj, mučenec
14	Nedelja ●	16. pobinkoštna. Povišanje sv. Križa;
15	Ponedeljek	Marija sedem žalosti
16	Torek	Kornelij, papež; Ljudmila, vdova
17	Sreda	K v a t r e . Rane sv. Frančiška; Lambert, šk.
18	Četrtek	Jožef Kupert, spozn.; Zofija in tov.
19	Petek	K v a t r e . Januarj, škof in tov. mučenci
20	Sobota	K v a t r e . Evstahj in tovariši, mučenci
21	Nedelja	17. pobinkoštna. Matej, apostol ; Jona, prerok
22	Ponedeljek)	Tomaž Vilanovski, škof; Mavricij, muč.
23	Torek	Lin, papež; Tekla, devica
24	Sreda	Marija Devica, rešiteljica ujetnikov
25	Četrtek	Kami! in tovariši, mučenci; Kleofa
26	Petek	Ciprijan in Justina, mučenca; Evgenija
27	Sobota	Kozma in Damijan, mučenca
28	Nedelja	18. pobinkoštna. Venceslav, kralj in muč.
29	Ponedeljek	Mihael, nadangel
30	Torek ○	Hieromin, cerk. učenik; Zofija; Lavra

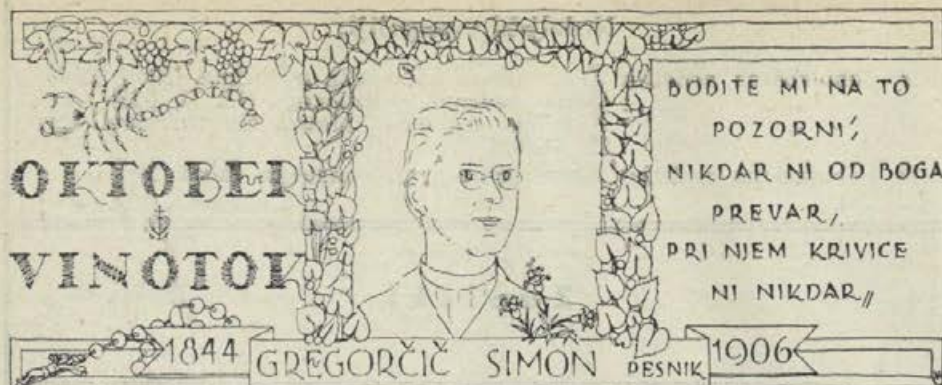
Nedeljski evangelijski:

15. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi mladeniča iz Najma. (Lk 7, 11-16)
16. " " : Jezus ozdravi vodeničnega (Lk 14, 1-11)
17. " " : Največja zapoved; Mesija sin Davidov. (Mt 22, 34-46)
18. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt 9, 1-8)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Začetek jeseni. Dan in noč sta enako dolga. — Dan se skrči za 1 uro 35 minut. Dan je dolg od 13 ur 2 minuti do 11 ur 47 minut.

1	Sreda	Remigij, škof; Janez D., spozn.
2	Četrtek	Angelj varuhi; Teofil, spoznavalec
3	Petek	Terezika Deteta Jezusa, dev.; Felicija, dev.
4	Sobota	Francišek Asiški, spoznavalec; Edvin, kralj
5	Nedelja	19. pobinkoštna. Placid in tov. muč.
6	Ponedeljek	Brunon, spozn.; Vera
7	Torek	Marija Kraljica sv. rožnega venca
8	Sreda	Brigita, vdova; starček Simeon; Valerija
9	Četrtek	Dionizij, škof in muč.; Janez Leonardi
10	Petek	Francišek Borgia, spozn.; Ludovik; Danijel
11	Sobota	Materinstvo Device Marije; Alexander S.
12	Nedelja	20. pobinkoštna. Maksimilijan, škof; Serafin
13	Ponedeljek	Edvárd, kralj; Hugolin
14	Torek	Kalist, papež; Just, škof
15	Sreda	Terezija, devica; Avrelija, devica
16	Četrtek	Gal, opat; Gerard
17	Petek	Hedvika (Jadviga), vdova; Margareta M. Al.
18	Sobota	Luka, evangelist; Julijan, puščavnik
19	Nedelja	21. pobinkoštna. Peter Alkantara, spozn.
20	Ponedeljek	Janež Kancijan, spoznavalec
21	Torek	Uršula, mučenica; Hilarijon, opat
22	Sreda	Kordula, mučenica; Fides, mučenica
23	Četrtek	Severin, škof; Teodor, muč.; Klotilda, muč.
24	Petek	Rafael, nadangel; Kristina, mučenica
25	Sobota	Krizant in Darija, mučenca; Krispin, muč.
26	Nedelja	22. pobinkoštna. Kristus Kralj Evarist, pap.
27	Ponedeljek	Antonija, devica; Frumencij, škof
28	Torek	Simon in Juda, apostola
29	Sreda	Narcis, šk.; Ida, dev.; Donat, spozn. Valentin
30	Četrtek	Doroteja Mantovska; Angel; Klavdiji, muč.
31	Petek	Volbenk, škof; Kristof, muč.; Urban, muč.

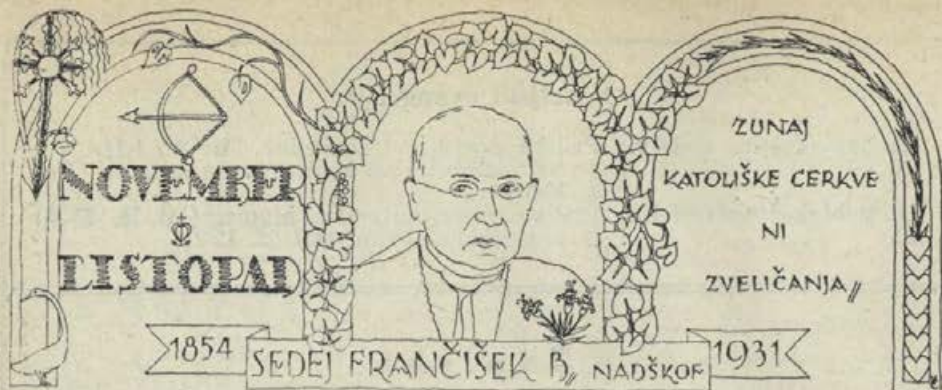
Nedeljski evangelijski:

19. pobinkoštna nedelja: Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt 22, 1-14)
20. " " : Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan 4, 46-53)
21. pobinkoštna nedelja: Prilika o neusmiljenem hlapcu (Mt 18, 23-35)
22. " " : O cesarskem davku. (Mt 22, 15-21)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan se skrči za 1 uro 37 minut. — Dan je dolg od 11 ur 44 minut do 10 ur 7 minut.

1	Sobota	Vsi svetniki
2	Nedelja	23. pobinkoštna. Spomin vernih duš. Just, m.
3	Ponedeljek	Viktorin, škof; Hubert, škof
4	Torek	Karel Boromejski, škof; Vital
5	Sreda	Caharija in Elizabeta; Emerik, spozn.
6	Četrtek	Lenart, opat; Sever, škof in muč.; Helena
7	Petek	Engelbert, škof; Janez Gabrijel Perb., muč.
8	Sobota	Bogomir, škof; Klavdij, mučenec
9	Nedelja	24. pobinkoštna. Božidar, mučenec
10	Ponedeljek	Andrej Avelinski, spoznavalec
11	Torek	Martin, škof; Mena, mučenica
12	Sreda	Martin I., papež; Avrelij, škof
13	Četrtek	Stanislav Kostka, spoznavalec
14	Petek	Jozafat Kunčevič, škof in mučenec
15	Sobota	Albert Veliki, cerkveni učen.; Leopold, kralj
16	Nedelja	25. pobinkoštna. Otmar, opat; Edmund
17	Ponedeljek	Gregor Čudodelnik, škof
18	Torek	Odon, opat; Evgen, spozn.; Roman
19	Sreda	Elizabeta, kraljica; Ponceijan, papež
20	Četrtek	Feliks Valoaski, spozn.; Edmund, kralj
21	Petek	Darovanje Device Marije. Kolumban
22	Sobota	Cecilija, devica in mučenica; Filemon, muč.
23	Nedelja	26. pobinkoštna. Klement I., papež
24	Ponedeljek	Janez od Kriza, spozn.; Flora
25	Torek	Katarina, devica; Mozes
26	Sreda	Silvester, opat; Konrad, škof
27	Četrtek	Virgilij, škof; Bernardin F
28	Petek	Gregor III., papež; Jakob M., spozn.
29	Sobota	Saturnin, mučenec; Gelazij, papež
30	Nedelja	1. adventna. Andrej, apostol; Justina, devica

Nedeljski evangelijski:

23. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi Jajrovo hčer. (Mt 9, 18-26)
24. " " : Vihar na morju (Mt 8, 23-27)
25. " " : O dobrem semenu in ljujki (Mt 13, 24-30)
26. " " : O razdejanju Jeruzalema in o poslednji sodbi.
(Mt 24, 15-35)
1. adventna nedelja: O poslednji sodbi. (Ik 21, 25-53)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan se skrči za 1 uro 12 minut. Dan je dolg od 10 ur 3 minute do 8 ur 51 minut.

1	Ponedeljek	Eligij, škof; Natalija; Marijan
2	Torek	Pavlina, devica; Bibiana, devica
3	Sreda	Frančišek Ksaverij, spoznavalec
4	Četrtek	Barbara, devica, muč.; Peter Hrizolog
5	Petek	Saba, opat Krispin, mučenec
6	Sobota	Nikolaj (Miklavž), škof; Apolinar, mučenec
7	Nedelja	2. adventna. Ambrož, škof in cerkv. uč. Urban
8	Ponedeljek	Brezmad. spočetje Marije Device
9	Torek	Peter Fourier, škof; Anastazija
10	Sreda	Lavretanska Mati božja; Melkijad
11	Četrtek	Damaž, papež; Hugolin, puščavnik; David
12	Petek	Aleksander, mučenec; Maksencij, mučenec
13	Sobota	Lucija, devica, mučenica; Otilija, devica
14	Nedelja	3. adventna. Spiridion, opat; Just, muč.
15	Ponedeljek	Kristina; Valerijan, škof
16	Torek	Albina (Zora), devica; Evzebij
17	Sreda	K v a t r e. Vivina, devica; Lazar, škof
18	Četrtek	Gracijan, škof; Teotim
19	Petek	K v a t r e. Urban V. papež; Favsta, vdova
20	Sobota	K v a t r e. Julij, muč.; Evgenij in Makarij
21	Nedelja	4. adventna. Tomaž, apostol; Severin, škof
22	Ponedeljek	Demetrij in Honorat, mučenca; Flor
23	Torek	Viktorija, devica; Dagobert, kralj
24	Sreda	Adam in Eva; Hermina, devica
25	Četrtek	Božič, Rojstvo Gospodovo
26	Petek	Štefan, prvi mučenec
27	Sobota	Janez Evangelist, apostol; Fabiola, vdova
28	Nedelja	Nedolžni otročiči. Kastor, mučenec
29	Ponedeljek	Tomaž, škof in mučenec
30	Torek	David, kralj; Evgen, škof; Irma
31	Sreda	Silvester, papež; Pavlina, mučenica

Nedeljski evangeliji:

- 2 adventna nedelja: Janezova učenca pri Jezusu. (Mt 11, 2-10)
3 " " : Janez Krstnik pričuje o Jezusu. (Jan 1, 19-28)
4 " " : Janez oznanja pokoro (Lk 3, 1-6)
Nedelja pred novim letom: Simeon in Ana oznanjata Kristusa. (Lk 2, 33-44)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Začetek zime. Najkrajši dan in najdaljša noč. — Dan se skrči za 26 minut in zopet zraste za 9 minut. Dan je dolg od 8 ur 50 minut do 8 ur 33 minut.

O VERSKI SVOBODI

V nekaterih dezelah govorijo zelo veliko o verski svobodi. Cerkevni krogi in dobri verniki zatrjujejo, da tam verske svobode ni in da se vera več ali manj odkrito, več ali manj nasilno preganja. — Cerkví odtujeni krogi in vlade same pa zatrjujejo, da je tam verska svoboda, ki da je zajamčena celo v njihovih ustavah.

Tudi med nami se dobijo ljudje, ki poznajo razmere v kateri teh dežel. Nekateri izmed njih trdijo, da je tam verska svoboda, medtem ko drugi odločno zatrjujejo, da tam te svobode ni.

Odkod tako različno gledanje?

Pač odtod, ker imajo ljudje glede verske svobode različne pojme. Zato bo prav, ako si pojem verske svobode nekoliko razjasnimo.

Pod versko svobodo si predstavljamo lahko svobodo, ki jo ima človek, da se te ali one vere oklene ali jo zavirze, da po predpisih svoje vere živi, da se udeležuje službe božje, da posluša besedo božjo, da svoje družino v verskem duhu vzgaja, da ga nihče ne ovira pri verski vzgoji otrok, da svobodno lahko prebira verske spise in knjige ter se tako umsko in srčno v verskem pogledu izpopolnjuje.

Če gledam na versko svobodo s tega stališča, je jasno, da ni verske svobode tam, kjer vernike radi njihove vere javno in nekaznovano zasmehujejo; kjer je ljudem radi njihove zvestobe do vere in verskega prepričanja družabni in gospodarski položaj ogrožen; kjer šola ruši, kar družina in Cerkev v versko-nravstvenem pogledu gradi ta v otroški duši; kjer se zatira ali ovira tisk verskih knjig in časopisov itd.

Pod versko svobodo si pa lahko predstavljamo svobodo, ki jo ima verska družina, da lahko nemotono in brez vmešavanja nemerodajnih činiteljev vrši svoje poslanstvo. V neki meri sme vsaka verska družba zahtevati zase to svobodo, čeprav moramo podčrtati, da resnica pomešana z zmoto ali zmeta ne more imeti iste pravice do svobode kot resnica sama. Ker je pa večkrat težko spoznati, kje je sama resnica in kje zmeta, in ker naloga odločanja v teh zadevah ne pripada državi, mora država vsem veroizpovedim priznati gori omenjeno svobodo. — Toda mi katoličani, ki vemo, da smo v posesti edino prave, od Boga samega razodete in od njegovega Svetega Duha vodene vere, moramo zahtevati to svobodo s prav posebnim poudarkom za svojo versko družlo, ki je katoliška Cerkev. Zaradi nujnosti in splošnosti nalog, ki jih je Cerkev prejela od Boga samega, se ta verska ustanova ne more odpovedati nobenemu sredstvu, ki služi čim bolj učinkoviti in za vse javno in zasebno, časno in večno dobro ljudstva tako koristni izpolnitvi teh nalog.

Zato ima Cerkev po božjem pravu pravico zahtevati, da ne država ne nobena druga fizična ne moralna oseba njenega dela za posvečenje duš ne ovira. Zato ima pravico, da z govorjeno in tiskano besedo širi svoje nauke. Pravico ima učiti, kaj je v skladu z božjimi zakoni, otroke in odrasle, bogate in reveže, delodajalce in delavce, visoke in nizke, vladarje in vladane. Samo ona ima pravico odločati o bogoslužnih zadevah. Pravico ima ustanavljati za svoje vernike verske šole in zavode, zlasti pa vzgajališča za duhovniški naraščaj. Nihče tudi nima pravice, da bi jo oviral pri izpolnjevanju Kristusove oporoke: »Pojdite in učite vse narode!« Pravico ima nadalje zbirati pri

vernikih gmotna sredstva, ki so potrebna, da more vršiti med katoličani in med poganškimi narodi svoje nadnaravno zveličavno delo.

Katoličan, ki ima prave pojme o bistvu in velikih nalogah vesoljne Cerkve, h kateri pripada, bo kaj lahko spoznal, kako drzno se tu in tam ovirajo najosnovnejše pravice Cerkve Kristusove, tako da o pravi verski svobodi v mnogih deželah ne more biti niti govora.

Tistemu pa, ki misli, da je vsa naloga Cerkve v tem, da goji in ohranja neki naravni verski sentimentalizem s kakimi več ali manj privlačnimi »funkcijami« in obredi, bo kajpada verske svobode kmalu dovolj. Dokler bo videl v deželi kako Cerkev, kjer se ljudstvo zbira k pobožnostim samo ali okrog kakega duhovnika, bo ves potolažen dejal: Tu je popolna verska svoboda, saj nikogar ne ubijejo, ker hodi v cerkev!

Izobražen katoličan pa ve, da za tako vero ne bi bilo treba prihoda Tistega, ki je rekel, da je Luč sveta, in je dal svoje življenje ne za kaka sladka verska čustva, ampak za prenovitev sveta v resnici in milosti — in za večno srečo vseh ljudi.

Versko svobodo si pa kdo lahko predstavlja tudi tako, da daje vsakomur pravico, da vero napada in smeši; da njene služabnike sramoti in jim jemlje ugled; da trga vero iz otroških sre; da uničuje zakramentalno svetišče svetega zakona; da ubija v mladini verski in npravstveni čut; da proglašča svetnike za zločince in zločince za odrešeničke narodov.

Tako svobodo ima tat, da lahko krade; lažnivec, da lahko laže; ubijalec, da si lasti pravico do življenja svojega bližnjega; bogokletnik, da Boga preklinja. To pa ni svoboda otrok božjih, ampak svoboda pekla, katere sad je večni obup v večni temi.

Danes, ko živimo v dobi splošnega potvarjanja najsvetejših vrednot, smo priče tudi potvarjanja tiste dobrine, katere je današnji svet najbolj potreben, t. j. popolne verske svobode ali svobode narodov, da v polnih požirkih zajemajo življenje iz studencev Zveličarjevih.

Brez prave verske svobode pa ne bomo imeli svobode na nobenem polju, ampak bomo padli v toliko bolj sramotno suženjstvo, kolikor globlje je padlo moderno poganstvo pod raven starega poganstva.

P E S E M

(Nada)

*Jesenski veter mimo gozda veje,
polje se v poznem, hladnem soncu greje.*

*V vrtove nekaj je ko vzdih dahnilo...
Rumeno listje grede je pokrilo...*

*Ob mrtvih gredah deklica se joče,
na tla solzé ji padajo pekoče...*

*Nekje na tujem dragi njen počiva
in gostoljubje tuje zemlje uživa...*

*Da mogla bi po daljni, daljni cesti
na grob mu belo krizant'mo nesti...*

*Vse manj bi zemlja dragega težila,
vse laže deklica bi bol nosila...*

na Miklavžev večer

*Nocoj, Miklavž, po svetu ti potuješ
in deci nosiš z angeli darila.*

*Li bo te mimo mene pot vodila,
da jabolk in orehov mi nasuješ?*

In kruha, prosim te, princsi, kruha...

*Sirota sem, ki mamice več nima
in doma ne... A zunaj strašna zima,
č'a mrzlo je srcé in usta suha...*

*Le tuje so roke mi streho dale,
zato ti nisem krožnika nastavil,
a misli so vse dni te že iskale...*

*Glej, stolček v kotu sem zaté pripravil,
da nanj, ko bodo zvezde zasijale,
darov boš zaželenih mi postavil...*

REIMMICHL - FR. PREMRL

Možiček in ženica

Nekoč sta bila mož in žena, tako pričenjajo otroci, kadar si pripovedujejo pravljice. Ker pa jaz ne pišem otroških pravljic, hočem začeti drugače — torej:

Nekoč je bila ženica in je bil možiček. Zenici je bilo ime Jera, možičku pa Jaka. Ženica je bila visoka in tanka, možiček nizek in okrogel. Ženica je imela šiljast in bledečen nos, možiček pa zabuhlega in rdečega. Ženica je imela denar, možiček pa prazen mošnjček. Ženica si je kuhala in pila kavo, možiček pa je rad vince pil in tobak kadil. Ženica je nosila hlače, možiček pa krilo. — No, sedaj imajo bralci podobo obeh in zgodba se pričinja.

Ta dva sta živela v zagorski vasi Zalesju na precej imoviti Brtoncljevi kmetiji. Otrok nista imela nobenih, dela dovolj in sta drug z drugim dobro shajala. Živela sta v miru in edinosti kot možiček in ženica v vremenski hišiči. V njunem koledarju ni bilo celo leto zaznamovanega nobenega oblačnega ali viharnega dneva in njuna najlepša prošnja v očenašu se nikakor ni glasila: »Reši nas hudega«, temveč: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.« O Jeri naj bo še omenjeno, da je bila vkljub svoji ovčji koži gospodarica in vladarica v hiši. Enako bodi povedano o Jaku, da je imel zaznamovane nedelje in praznike v svojem koledarju precej rdeče, oziroma še bolj rumeno.

Ta okolnost pa ni posebno kalila njune zakonske sreče.

Jera je dala Jaku vsako nedeljo in praznik zjutraj po pet dvajsete in Jaka bi imel za velik greh, če bi se zvečer našel še kak vinar v njegovem žapu. Vzel si je za cel dan stanovanje za mizo v gostilni in je dobro pazil, da ni rabil krčmar slabe mere in izbire. Zvečer ob osmih je stopila potem vsakokrat tudi Jera v gostolniško sobo, spila skodelico kave, morala svojega moža s štirimi ali petimi dvajseticami še vsakokrat pri krčmarju odkupiti, ker je imel novi denar tako malo veljave, in potem sta šla oba držeč se pod pazduho proti domu. On je na potu domov pel:

»Je rekel Mihi Jaka:
»Moja žena je kot spaka;
vedno mi doma reglja,
miru nobenega ne da.«

Nato je takoj odpela Jera:

»Jaz pa takega imam moža,
da sem ga lahko žalostna;
v gostilni vedno mi sedi
in dom prav nič ga ne skrbi.«

Ta prizor se je ponavljal leto za letom, vsako nedeljo in praznik točno ob določeni uri.

Zjutraj ob šestih je bil tih odhod in zvečer ob pol desetih slovesen prihod. Jaka je bil na to že popolnoma navajen in nikdar bi si ne upal oditi domov, dokler ni prišla ponj žena. Tako sta živela oba v ljubezni in siogi, v sreči in nadlogi — in zdelo se je, da bo tako ostalo, dokler ju smrt ne loči.

Toda Jeri se je nazadnje vendarle zdelo, da novi denar vendar le preveč zgublja na veljavi.

Neko nedeljo zjutraj je rekla možu:

»Ti, Jaka, temu bo treba napravati konec, sicer prideva nazadnje še na boben.«

Jaka je vzdihoval in moleđoval:

»Lepo prosim, stara, samo pet dvajsete, pet drobnih dvajsetic! pet drobnih dvajsetic! Rabil bi prav za prav samo stiri, toda eno bi rad vrgel v nabiralnik za miloščino.«

Jera se je smejala in se slednjič vdala prošnjam. Ko je štela denar iz mošnjčka, je zvito mežikala.

Kot vedno je sedel Jaka zvečer ob osmih zadovoljno za pivsko mizo. Na črni deski za njim se je bleščalo sedem belih črt s kreda. Naročil je že kavo za svojo ženo, toda te ni bilo od nikoder. Jaka je postal nemiren. Ura je kazala pol devetih, kazalec se je pomikal proti devetih. Jere pa ni bilo od nikogar. Tedaj se je začel Jaka vznemirjati. Da more tako pozabljati na svoje dolžnosti, si kar ni mogel razlagati. Saj mu je vendar pred oltarjem obljubila, da ga bo cenila in ljubila in mu stanovitno ob strani stala; sedaj pa taka nezvestoba! Pustil je, da je napravil krčmar še tri, štiri bele črte na tablo. Potem pa se mu je zdelo, da so njegovi gumbi na hlačah in suknjiču sami svetli cekini ali srebrni tolarji. Porezal jih je s svojim žepnim nožem, jih vrgel na mizo in zavpil:

»Krčmar, tu je denar! Še en polič!«

Krčmar pa ni hotel vzeti tega novodobnega denarja, ampak je Jaku živo prigovarjal, naj gre domov, ker se je lahko pripetila kaka nesreča. To se je dozdevalo tudi Jaku in slednjič je odkolovratil domov. Skoraj bi potreboval zemljevid, da bi dobil Brtoncljevo hišo, Nazadnje je vendar prišel pred prava vrata. Trkal in ropotal je, toda nič se ni ganilo. Tedaj je začel klicati:

»Jera, odpri! Jera, ljuba Jeric, saj se ti ni kaj pripetilo? Vstani! Jaz tem tukaj!«

Slednjič je pomolila žena glavo skozi okno iz sobe in zaklicala:

»Kaj pa je tako pozno ponoč.?«

»Jaz sem tukaj, Jaka! Hvala Bogu, da si zdrava! Bal sem se že, da se ti je kaj zgodilo. Neprestano sem te čakal. Sedaj pa odpri, odpri!«

»Kdo pa si?«

»Pa kaj me ne poznaš? Jaka sem, tvoj stari, Brtoncljev Jaka.«

»Le čakaj, jaz ti bom pokazala Brtoncljevega Jaka, ti potepuh! Jaka, moj stari, je že davno doma; ta pride zmeraj točno ob pol devetih.«

»Kaj, Brtoncljev Jaka je že doma? Tega pa ne razumen. Če je Brtoncljev Jaka še doma, kdo sem pa potem jaz?«

»To moraš sam vedeti, če ne, pojdi pa k župniku in naj ti pokaže v krstnih bukvah!! — Potepin si na vsak način, malopridnež, ki nima para; to si za ušesa zapiši.«

S temi besedami je Jera zaprla okno in Jaka je stal, kot bi padel iz oblakov. Vinski duhovi so mu prikazovali najbolj divje podobe. Nazadnje so ga položili na leseno klop pred hišo in čez nekaj minut je že zaslišala Jera, ki je pri oknu prisluškovala, medvedje smrčanje. Ko je pa Jaka zaspal, posebno ob praznikih, ga ni bilo mogoče več vzdramiti. Za noge bi se dal vleči do turške dežele, ne da bi se zbudil.

Jera je prišla sedaj dol, si naložila smrčečega moža na rame in ga nesla gor v njegovo posteljo.

Ko se je Jaka drugo jutro zbudil, je gledal začudeno dolgo časa po sobi. Da, to je njegova soba. Toda zdelo se mu je vse tako špansko, kot bi zašel v resnici v špansko vas. Bolj kot je napenjal možgane, tem manj je mogel spraviti v sklad dogodke prejšnjega večera. Čakal je, da mu pojasni to njegova žena. Ta pa je bila prijazna in ljubezniva še bolj ko ob drugih ponedeljkih. O ponočnih dogodkih ni zinila niti besedice. In Jaka tudi ni nič rekel. Sramoval se je priznati: mea culpa. Da so mu vinski duhovi zagodli hudo budalost, to mu je bilo jasno. Toda kaj vse je v oni zagonetni noči počenjal? Moral je napraviti nekaj strašno neumnega in smešnega, ker ženica nič ne reče in se vedno le tako prekanjeno nasmehuje. — Ti zlobna ženica! Kot cent težko breme je tiščala negotovost in sramota na njegovo srce in zaradi tega si ni več upal naslednjo nedeljo zahtevati od žene nobene dvajsetice in torej tudi ni mogel iti v gostilno. Drugo nedeljo je bilo zopet tako in tretjo tudi. In ko je že vpeljal nov red, si potem ni več upal, da bi ga zopet ovrgel. Opustil je popolnoma svojo staro nedeljsko navado. Kak kozarček ga je pozneje pač še spil, toda ni bil več nujen običaj. In zvijačna ženica? Smejela se mu je poredno, toda tudi pozneje mu ni nikdar izdala, kakšnega kozla je ustrelil ono usodno noč.

O SOCIALNEM VPRAŠANJU

Socialno vprašanje, o katerem se dandanes toliko govori in piše, je staro toliko, kolikor je staro človeštvo. Razpravljali so o tem vprašanju in ga reševali že stoletja in stoletja, a s sveta ga seveda niso mogli spraviti. Kaže se nam pa v vsakem času v drugačni obliki. V starem veku se nam socialno zlo kaže najbolj v ustanovi suženjstva in v bedni usodi kmetov in meščanov. V preteklem stoletju je socialno vprašanje obseglo zlasti stanje delavcev. Dandanes se godi slabo skoraj vsem ljudem. Socialno vprašanje je trenutno torej splošno vprašanje človeške družbe.

Socialno vprašanje je odlično praktično vprašanje, ki se spreminja po vsakokratnih razmerah. Obstoja pa zlasti v tem, kako vse ljudi na svetu preskrbeti s hrano, zdravim stanovanjem, obleko, stratka: kako dati vsem blagostanje in udobno življenje. Ko bo to doseženo, takrat socialnega vprašanja ne bo. Važen del socialnega vprašanja je v tem, kako urediti razmerje med delavcem in delodajalcem in kako razdeliti materialne dobrine.

V sledečih vrstah ne nameravam razkladati nove načrte za rešitev tega hudega vprašanja. Radi bi samo posegli v davne čase in pogledali, s kakšnim uspehom so naši predniki reševali to zadevo. Reševali pa so to vprašanje teoretično in praktično: teoretično s knjigami in bolj ali manj posrečenimi načrti, praktično s socialnimi revolucijami in reformami.

V starem veku

je splošno vladalo prepričanje, da se socialno vprašanje najbolje reši s posebno ureditvijo države. Ker o enakosti ljudi takrat ni bilo govora, so v vsaki stari državi imeli tudi sužnje. Menili so pač, da imajo pravico do udobnega življenja samo nekateri. V stari Sparti je zakonodajalec Likurg določil tri vrste ljudi: svobodne, ki niso nič delali, tlačene (helote) in sužnje. Na 36.000 svobodnih državljanov je prišlo 240.000 helotov in 120.000 sužnjev. Takratno socialno vprašanje je bilo torej rešeno samo za eno desetino ljudi.

Tudi Platon, eden največjih modrijanov starega veka, je reševal to vprašanje v okviru države. V svoji knjigi »Država« opisuje ureditev »idealne« družbe. Tudi Platonu je suženjstvo enih temelj za svobodo drugih. Sužnjem odreka celo človeške zmožnosti, češ, saj celo Homer poroča, »da je Jupiter (največji grški bog) dal sužnjem samo polovico razuma.« Telesno delo je po njegovem mnenju sramotno in ponižuje človeka, zato delavci, trgovci, rokodelci ne smejo imeti političnih pravic. Steber države so vojaki, uradniki in učenjaki. Zasebne lasti ni. Zakonske zveze in družine Platon ne pozna. Otroka vzgaja država takoj od rojstva dalje, a samo krepke. Slabotni in pohabljeni se morajo brez usmiljenja umoriti. Država mora tudi skrbeti, da se prebivalstvo preveč ne namnoži. O človekovem dostojanstvu nima Platon niti pojma.

Socialno vprašanje se je v vsaj krutosti pojavilo v rimski državi, in sicer v dveh oblikah, ki sta: 1. kopičenje bogastva (denarja in

zemlje) v rokah nekaterih in skrajna revščina večine ljudstva; 2. suženstvo. Samo nekaj primerov: V II. stoletju pred Kristusom je bil Rim že milijonsko mesto, a med njegovimi prebivalci je bilo samo 2000 posestnikov. Vsi drugi stotisoči in milijoni so bili nemaniči. Na kmetih so bila sama veleposestva. V prvem stoletju po Kr. ni bilo nobenega svobodnega kmeta več. Prej so kmetje celo otroke prodajali, da so lahko plačevali davke. Posledica gnilih razmer na kmetih je bila Spartakova vstaja, v kateri so čete bogatinov pobile nad 50.000 sužnjev.

Denar je bil v rokah velikih bogatinov, katerih v Rimu nikoli ni manjkalo. Sulla je imel (v današnjem denarju) 15.000 milijonov, Ezop 5000 milijonov; tega je včasih ena sama večerja stala dva milijona; Demetrij, osvobodjenec, je premogel 1900 milijonov, odvetnik Hortenzij 2000 milijonov, Lukul 12.000 milijonov, Salust 6000 milijonov, Mark Antonij 12.000 milijonov, Virgil samo 200 milijonov, Avgust 20.000 milijonov, Apicij 1900 milijonov; ta je bil hud požeruh ter je skoraj vse premoženje zajedel. Ko mu je ostalo še 200 milijonov, se je sam usmrtil od strahu, da bo moral umreti za lakoto. Tiberij je imel 50.000 milijonov, filozof Seneka 6000 milijonov, Plinij mlajši 2000 milijonov in tako dalje. Bogati kapitalisti so že v Cezarjevem času vse obvladali. Že takrat je država morala dajati 320.000 rimskim meščanom žito zastonj.

Telesno delo je v Rimu veljalo za sramotno. Zato niso izhajali brez sužnjev. Sužnji so bili blago, s katerim je gospodar lahko naredil, kar je hotel. Na telesu so imeli vžgano znamenje. Bilo jih je zelo veliko. Na enega svobodnega državljana so prišli po trije sužnji. Gospodar je sužnja lahko oprostil, a država je to pravico omejevala, mesto da bi oprasčanje podpirala. Celo tik pred smrtjo gospodar ni mogel oprostiti več kot eno petino svojih sužnjev.

Šlovrenc

se je začelo uveljavljati načelo, da so pred Bogom vsi ljudje enaki. Suženjstvo se je začelo drobiti, telesno delo ni bilo več sramotno, saj ga je posvetil Kristus sam tudi; revščina ni bila več poniževalna. Človek in ne država je bil središče družbe.

Dokler so bile krščanske misli žive med narodi, tudi socialno vprašanje ni delalo hudih skrbi, ker je bilo zadovoljivo urejeno kljub temu, da materialne dobrine niso bile enako razdeljene. Mnogo je pomagala krščanska ljubezen do bližnjega. Znan je bil v srednjem veku izrek, da je »pod krivo (to je: škofovsko) palico dobro bivati«, to se pravi, da se je na cerkvenih posestvih kmetom godilo bolje kot drugod. Cerkev je tudi drugače skušala zboljšati položaj vseh ljudi. V starih cerkvenih zakonih o pokori so nalagali stroge cerkvene pokore graščakom, ki so grdo delali s svojimi kmeti.

Ko je krščanska zavest začela ugašati, je raslo tudi socialno zlo, ki je v 15. in 16. stoletju izbruhnilo predvsem v kmečkih uporih. Tudi Slovenci jih poznamo nekaj. Upori se niso posrečili in socialno stanje se je le poslabšalo. Kmetje so do 18. stoletja živeli kot tlačani. Šele takrat so se začele vezi tlačanstva rahljati.

Tudi v srednjem in novem veku ni manjkalo ljudi, ki so teoretično in praktično skušali rešiti socialno vprašanje. Znani so pisatelji opisovalci utopij, to je idealnih držav, v katerih so vsi ljudje zadovoljni, n. pr. Tomaž Mor (Utopia, 1516), Tomaž Campanella (Civitas solis - Sončna država, 1620), Denis Vairaisse d'Allais (Zgodovina Severcev ali Severambov, 1675), James Harrington (Oceana, 1656) in mnogi drugih. Nobeden od teh pisateljev se ni oziral na dejanske razmere svojega časa; vsi so pisali iz domišljije. Nekateri izmed njih so zagovarjali zasebno lastnino, drugi so bili proti njej. Vzgojo otrok so večinoma popuščali državi. Najrazličnejši so nazori glede družinskega življenja. Mor nastopa za svetost zakona in rodbine, Campanella pa družine sploh ne pozna in zagovarja skupnost žena.

Čeprav so bile utopije brez vsake zveze z resničnim življenjem, vendar so zelo vplivale, ker so jih mnogi brali in razpravljali o njih. Tudi uresničiti so skušali večasih kako tako zamisel. To se je zlasti dogajalo v Severni Ameriki, kjer so bile razmere še zelo ugodne za razne družabne poskuse. V Anglijo se je v 17. stol. pojavila verska družba kvekerjev, ki je imela tudi radikalni socialni program. Pristaši kvekerjev so pozneje v Ameriki ustanovili posebne občine, izmed katerih jih je mnogo imelo izrazito komunističen značaj. V Združenih državah je bilo več sto takih občin. L. 1875. jih je bilo še 72. Omenimo nekatere:

1. L. 1713. je neki Beissel ustanovil komunistično občino v Pensilvaniji. Ta država je članom med drugimi stvarmi prepovedovala tudi zakon. L. 1858. je imela samo še 30 članov. Pozneje je propadla.

2. Kvekerica Ana Lee je l. 1773 ustanovila novo versko družbo šekerjev, ki so sto let pozneje imeli v Združenih državah 18 občin. Tudi njim je bil zakon prepovedan, zato so sprejemali ubožne in zapuščene otroke.

3. Pred sto leti je mizar Metz ustanovil v Ameriki posebno versko stranko, ki je imela več vasi. Življenje in gospodarstvo je bilo skupno. Nravna načela te družbe so bila zelo stroga. Menda je bila to največja in najbogatejša občina s skupnim življenjem.

Po francoski revoluciji je radi silnega razvoja industrije socialno vprašanje zavzelo do tedaj nesluten obseg. Zato so pa nove socialne teorije rasle kot gobe po dežju. Znana so imena St. Simon, ki je imel velik vpliv zlasti v Franciji; Karel Fourrier, pravtako Francoz; Robert Owen, ki je bil Anglež; Karel Marx in Ferdinand Lassalle, z neštevilno vrsto učencev, med katerimi je eden največjih Rus Iljič Uljanov Lenin, ki je marksizem poglobil, razširil in ga skušal izpeljati.

Izmed praktičnih poskusov, kako pomagati delavstvu, omenimo angleško delavsko organizacijo Trade unions, iz katere se je razvila današnja laburistična stranka, potem socialno demokracijo, ki je v raznih državnih zborih izsilila veliko važnih socialnih zakonov, in krščanski socializem, ki se je samo v nekaterih državah krepko uveljavil.

Čimbolj raste število prebivalstva na zemlji, tembolj zapleteno postaja socialno vprašanje. Dandanes ne gre samo za to, koliko ur na dan naj človek dela, koliko plače dobi za svoje delo in ali naj bo zavarovan za starost; danes je treba tudi že pravično razdeliti hrano, ki je na svetu, in to zlasti v povojnem času. Nalge, ki jih imajo vodilni državniki v tem pogledu, niso lahke. Včasih se zdijo celo nerešljive, ker manjka prave ljubezni in čuta pravičnosti.

Jasno je namreč, da je edino učinkovito vodilo reševanje družbenih vprašanj samo globoko občutena krščanska ljubezen do bližnjega zvezana z zdravo delilno pravičnostjo. Vse drugo ni nič. Zlasti pa ne morejo imeti uspeha socialne teorije, ki ne priznavajo duhovnega sveta. Če je človek samo snov, materija, ki s smrtjo izgine v nič, potem ne moremo zahtevati od njega socialnega čustvovanja. Pri takem človeku je naravna sama sebičnost. Zato socialno zlo ne bo odpravljeno s sveta, dokler se človeška družba ne prekvasi s krščanstvom, dokler zopet ne zavladava Kristus in njegov nauk.

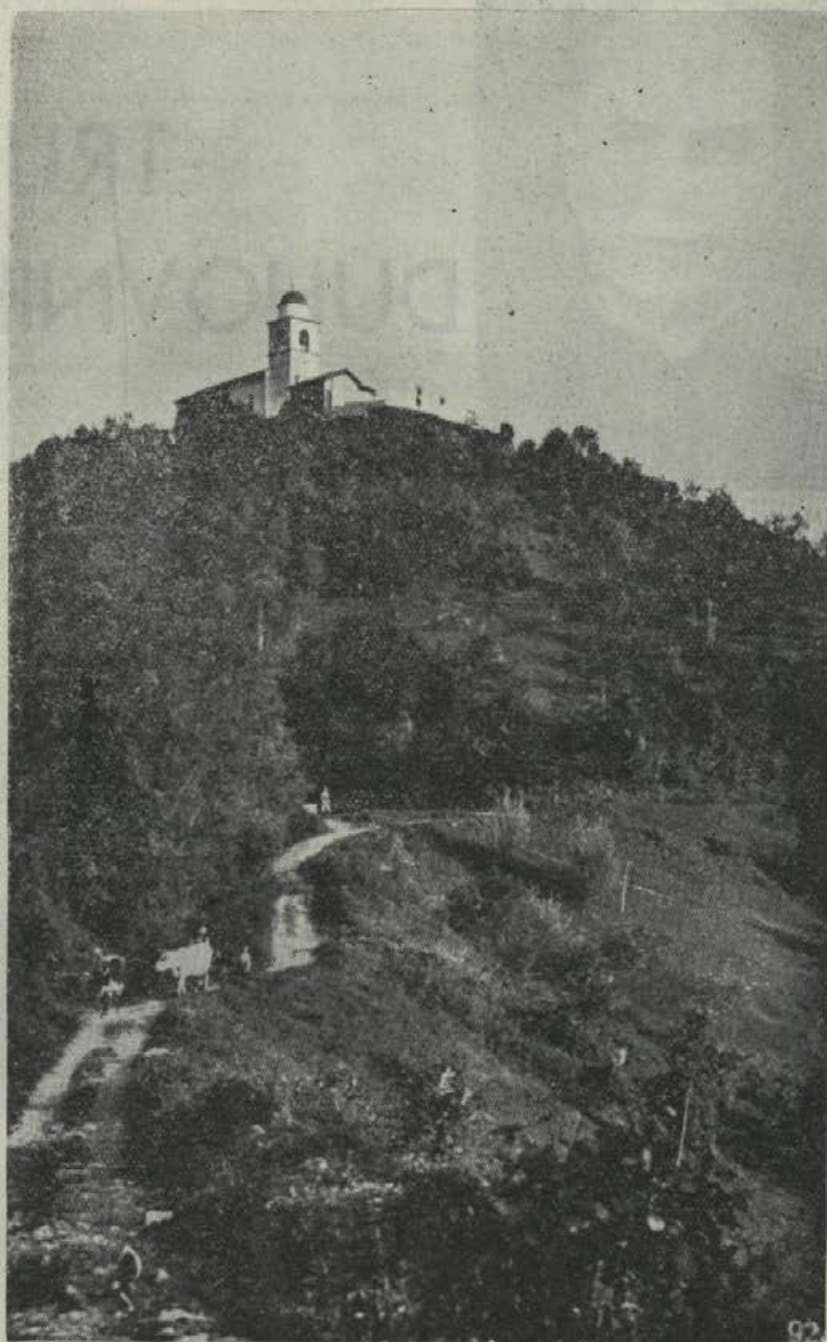
Ako bi se zgodilo, kar je Marx prerokoval, bi bilo vendar samo to, da bi despotizem prešel iz rok enim v roke drugih. Iz rok kapitalistov v roke delavskih voditeljev.

Vsi ljudje se bavijo s tremi zadevami: 1) da se hranijo, to je, da ohranijo lastno življenje; 2) da se množijo, to je da ohranijo rod, in 3) da izpolnijo svojo večjo nalogo, namreč da ustanovijo božje kraljestvo; za dosego tega zadnjega cilja je eno samo sredstvo: izpopolnitev samega sebe. Skoraj vsi ljudje so zaposleni s prvima dvema zadevama in pozabljajo na zadnjo, ki je prav za prav edina važna.

(Iz dnevnika L. N. Tolstega - 3. avgusta 1898)

Ovea je sklenila z volkom mir, a se ni vrnila domov

(Ruska modrost)

Cerkev Matere božje na Mengorah

Msgr. Ignacij Valentinič

TRIJE DUHOVNIKI

Filip Terčelj

Izidor Zavadlav

Letos smo goriški Slovenci izgubili tri vzorne duhovnike. Dva izmed njih bi lahko še dolgo živeia in delala, tretjega pa je Bog poklical k sebi po dolgem trudu in požrtvovalnosti polnem življenju.

Filip Terčelj. Ob tem imenu gre spomin daleč nazaj v prva leta po svetovni vojni. Na Goriškem so se obnavljale slovenske kulturne in politične ustanove. Manjkalo pa je delavcev. Tedaj je prišel mlad duhovnik, doma iz Šturij na Vipavskem, in pričel s sistematično organizacijo prosvetnega dela med ljudstvom. Ko je prvič spregovoril na sestanku ukaželjnih fantov ali deklet, je vse kar poslušnilo. Tako domače, v srce segajoče, a hkrati jasno nam ni še nihče govoril. To

je bil naš človek. Tudi njegova pridiga je bila učinkovita in uspešna. Če se je kje razvedelo, da bo pridigal g. Filip, je bila cerkev gotovo nabito polna.

Terčelj je bil rojen prosvetni organizator. V treh, štirih letih je Prosvetna zveza, katero je ustanovil, štela nad 150 prosvetnih društev in raznih krožkov. Predavanja, igre, tečaji, telovadni nastopi so bili takrat na dnevnem redu po vsem Goriškem. Tako živahnega prosvetnega življenja zlepa ni bilo kje, kot smo ga imeli na Goriškem pod Terčeljevim vodstvom. Za prosvetna društva je Terčelj izdajal in večinoma sam pisal mesečnik »Naš čolnič« (1922-1928). Fašistovska slava je l. 1926 in 1927 vse to bujno cvetje in rast pomorila. Zatrla je vso prosvetno organizacijo. Terčelj pa ni miroval. Posvetil se je vzgoji mladine, pisal je pesmi in knjige, dokler ga niso za novo leto 1932 zaprli, češ, da rovari proti državi. Iz večmesečnega zaporja je šel v konfin. Ko se je vrnil, mu na Goriškem ni bilo več obstanka. Iti je moral v Jugoslavijo, kjer je postal srednješolski katehet. Na Goriško pa ni pozabil. Ob vsaki priliki je spominjal na Slovence, ki so trpeli pod fašizmom. Ni si pa mogel misliti, da ga bo doletela taka smrt. 7. januarja 1946 je bil v Sorici, odkoder se je nameraval vrniti v Ljubljano. Patrulja obmejne straže ga je ustavila in ga odpeljala proti Davči. Po poti pa ga je eden vojakov nepričakovano ustrelil. Tako je padel Filip Terčelj. In niti v blagoslovljeno zemljo ga niso pokopali.

7. junija je dovršil tek svojega življenja msgr. Ignacij Valentinčič, goriški stolni kanonik. Doma je bil iz Morskega pri Kalalu, kjer se je rodil 3. julija 1867. V duhovnika so ga posvetili kot tretjeletnika l. 1890. Nekaj let je bil kaplan v Volčah, nato župni upravitelj in župnik na Šentvidski gori, potem župnik v Renčah, dekan v Komnu in končno od l. 1928. dalje stolni kanonik v Gorici. Nekaj časa je bil tudi generalni vikar za slovenski del goriške nadškofije.

Pokojni msgr. Valentinčič je bil neutrudljiv narodni delavec. Pomagal je pri vsaki dobri krščanski in narodni stvari. Bil je odbornik in dolgoletni predsednik Kat. tiskovnega društva in odbornik dijaškega zavoda Alojzijevišča. Povsod, kjer so potrebovali previdnega in modrega svetovalca, so se obrnili do msgr. Valentinčiča. Vse njegovo življenje je bilo tiho, vztrajno in potrpežljivo delo za blagor naroda.

15. septembra je padel mučenik za dobro stvar gorenjopoljski župnik Izidor Zavudlav. Dočkal je komaj 37 let. Rodil se je v Vrtojbi pri Gorici. Rajni gospod Švara ga je poslal v šole v Gorico. Izidor je postal duhovnik in njegovo prvo mesto je bilo Gorenje polje. Čakalo ga je težko dušnopastirsko delo, a g. Izidor se ni ustrašil. Krepko je zaoral v vasi in krščansko življenje se je začelo razcvetati. Posebno skrb je posvetil mladini, kajti vedel je, da je še sprejemljiva za dobre nauke. Širil je dobre knjige in časopise. Radi tega so ga fašistovske oblasti preganjale. Bil je tudi obsojen radi širjenja slovenskih časopisov. Vedno je nastopal kot neomajen narodnjak in to v časih, ko je bilo zelo nevarno izpovedati svojo pripadnost k slovenskemu narodu in svojo ljubezen do njega. Za vse svoje požrtvovalno delo je dobil kroglo v tilnik. Na človeške hvaležnost gotovo ni računal, saj je vedel, da je samo Bog pravi plačnik, a tragična je taka smrt vendarle. Sedaj je dotrpel in mirno počiva v domači zemlji. Slava njegovemu spominu!

Kadar se otrok uči držati žlico

*Deto moje, primi žlico
z desno roko, ne z levico!
Desna roka — prava,
leva — potoglava;
desna roka — ugodna,*

*leva je nerodna.
Ali kaor oberoč dela,
dosti ima pila, jela,
zlate kaše, kruha, vina,
on in njega vsa družina.*

»Katoliška Cerkev se ne bo nikoli pustila zapreti v štiri zidove svetišča. Ločitev vere in življenja, Cerkve od sveta je nasprotna krščanski in katoliški misli.«

(Papež Pij XII. · 17. marca 1946.)

Fran Levstik

RAZSTANEK

Vitovlje

*Obračati na dva oči,
to zdravo ni, to dobro ni:
iz tega se gorje rodi.*

*Da tudi on, ki je izbran,
preklinjal ne bi te solzan,
umičem jaz korake v stran.*

*Prišel sem zdaj samo zato —
dekle, ne gledi me v oko!
Boj ve, če zopet vi mokró!*

*Mokró si bodi ali ne,
v srce naj tebe to ne žge;
molče podaj roko, dekle!*

*Molče ti jo podajem jaz,
topim se zadnjč v tvoj obraz —
in zaráva bodi večni čas!*

(Dunaj, 11. marca 1872)

Tabernakelj Tvoj obseva luč jutranja, Bog neskončni.
 na oltarju pa o Tebi cvetje sanja, Bog neskončni,
 cvetje, ki je diamantov na poljanah si nabralo,
 da se v svatovski obleki Tebi klanja, Bog neskončni.
 Dom samotni si izbral si, brez razkošja in sijaja,
 kjer potapljaš se v skrivnostna darovanja, Bog neskončni.
 Slednja stvar vesoljstva priča nam o Tvoji veličini,
 v hvalni pesmi žudež veliki oznanja, Bog neskončni.
 Žali Te in ponižuje samo človek brez prestanka,
 ki se v svoji težki zmoti v Te zagauja, Bog neskončni.
 Ti, ki si zasé ga ustvaril, ne kaznaj ga v svoji jezi,
 ne odreci mu za grehe odpuščenja, Bog neskončni!
 Po usmiljenju bo Tvojera dvignil se iz hudobije,
 z vero v srečo našel pot bo do spoštovanja, Bog neskončni.

Nada

Spomin na jesenski dan

*Med polji sva hodila. Vonj mameči
 po poznem cvetju naju je opaja! —
 z ertov jesenskih k nama je prihajal,
 ko šla naproti sva neznaní sreči.*

*In v njem drhteli sta ljubeči,
 saj ju z lepoto je jeseni spaja!.
 Kot bi ljubezen najino pomlajal,
 se je ko cvet razbohotila rdeči.*

*Šumelo listje je porumenelo
 in se prešerno med seboj igralo,
 kot da bi nama srečno pot želelo.*

*Skrivaj izza dreves se je smežalo
 jesensko sonce kakor gaj veselo.
 V višinah nama cilj je pokazalo...*

Socialisti ne bodo nikoli odpravili revščine in nepravilnosti, ki izvira iz neenakosti človeških zmognosti. Najmočnejši, najpametnejši bodo vedno izkoriščali najsihibkeje in najpametnejše. Pravičnost in enakost dobrin se doseže samo s krščanstvom, to je s samopremagovanjem in s spoznanjem, da obstoji smisel življenja v tem, da človek služi drugim.

(Iz dnevnika L. N. Tolstega - 21. marca 1898)

DESET ZAPOVEDI O LJUBEZNI

Sv. Pavel nam narekuje te zakone, da dosežemo pravo krščansko popolnost.

- I. Drug drugega bremena nosite in tako spolnite postavo Kristu-sovo. (Gal. VI. 6.)
- II. Vsaka zagrenjenost in srditost in jeza in vpitje in zmerjanje naj izmed vas izgine z vso hudobijo vred. (Ef. IV. 31.)
- III. Bodite pa drug do drugega dobri in usmljeni in odpuščajte drug drugemu kakor je tudi Bog po Kristusu nam odpustil. (Ef. IV. 32.)
- IV. Da ne boste gledali le vsak na svoje, ampak tudi vsak na to kar je drugih. (Fil. II. 4.)
- V. Kdor miloščino deli, naj jo v preproščini. (Rim. XII. 8.)
- VI. Glejte, da kdo ne bo vračal hudega s hudim, ampak prizadevajte si vedno za to, kar je dobre za vas in za vse. (I. Tes. V. 15.)
- VII. Skrbite za slabotne; potrpežljivi bodite z vsemi. (I. Tes. V. 14.)
- VIII. Bratovsko se med seboj ljubite; v spoštovanju drug drugemu prvuajte. (Rim. XII. 19.)
- IX. Da boste enega duha in enega mišljenja; da ne boste nič storili iz prepirljivosti ne iz prazne slavoehlepnosti, marveč — v ponižnosti. (Fil. II. 2-3)
- X. Zivite v ljubezni, kakor je tudi Kristus ljubil nas in se za nas dal v daritev in krvavo žrtev, Bogu v prijaten vonj. (Ef. V. 2.)

FRAN LEVSTIK

DOMOTOŽJE

*Slovenska zemlja, v tvojo sredo blago,
na hribe tvoje srce mi želi,
kjer pustil družbo sem tovaršev drago,
kjer v zemlji pokopan moj rod leži!*

*Tam cvetje zlato je mladosti moje,
tam prvič mi gorelo je srce;
tam veselil sem se vrh zemlje svoje,
v domača tla so kapale solze.*

Grešnikova molitev

Na polju znamenje stoji

»Sladka Devica Marija,
preljubezniva gospa!
V strahu na pomoč te kličem,
ker sem odpal od Boga.

Ustnice moje ti slavo
v blatu nečistem pojo,
tebi, ki rajska in čista
kači si strla glavo.

Steri i mojo gnusobo,
ki me v verigah drži;
stopi zločinstvu na glavo,
vrni mi dušne moči!»

Sladka Marija Devica
slišula prošnje je te;
grešniku Bogorodica
vse prenovila sree.

Oporoča škofa Antona B. Jegliča Slovencem

(Celje, 29. junija 1937)

Živimo v velikih časih! Naš čas je velik, ker dela veliko hudobi-
jo, velik, ker dela mučenike in nam daje velike može.

Morda bomo imeli še hujše čase. Morda bo hudobija še rastla. Tu-
di pri nas na Slovenskem je že začela s svojim groznim delom.

Upam, da vas ta hudobija ne bo niti zapeljala niti oplašila, am
pak da se boste z vso krepostjo uprli njenemu prodiranju.

Satan ima že svojo fronto! Pa ima tudi Kristus svojo fronto! In
ta fronta bodite vi, možje in fantje!

Držimo krstno obljubo! Ostanimo zvesti katoliški Cerkvi, pa bo-
mo odvrnili od slovenskega naroda bodoče strahote!

Tako bomo veliki dočakali velike čase. Zato pa zahtevamo: Povesod
Boga in Devico Marijo!

FRIDERIK BARAGA

IN DRUGI SLAVNI SLOVENC

Fr. Baraga

Fr. Ejavec

29. junija 1947 bo minilo 150 let, kar se je na gradiču Malavas na Dolejskem rodil Friderik Baraga, »apostol Indijancev«, eden prvih pionirjev krščanske omike med severno-ameriškimi Indijanci. Spočetka se je po dovršeni srednji šoli posvetil pravoslovju, a na Dunaju mu je sv. Klemen Marija Hofbauer vzbudil duhovniški poklic. Vstopil je v ljubljansko bogoslovje ter je postal duhovnik (1823). Kot kaplan je vneto pridigal, izpovedoval ter širil pobožnost do Srca Jezusovega in do Matere božje. Takrat pa je bilo med Slovenci še mnogo razumarskega janzenističnega duha, ki je bil nasproten takim pobožnostim. Zato Baraga ni mogel ostati doma. Podal se je v Severno Ameriko (1830), kjer so ga poslali v indijanske misijone. Oznanjal je krščanstvo med raznimi rodovi. Povsod je imel veliko uspehov. Skušal je Indijance tudi kulturno in gospodarsko dvigniti. Zlasti se je boril proti žganju, s katerim so beli trgovci zastrupljali Indijance. Baraga je dosegel, da Indijanci v njegovih misijonih nič več pili žganja. L. 1853. so ga posvetili za škofa v Marquette. Umrl pa je l. 1868.

Baraga je bil lepe postave, prijazen, resen in dostojanstven v nastopu. Proti samemu sebi je bil zelo strog. Kot misijonar in misijonski škof je bil skraj stalno na potovanju. Prehodil je pež in na smučkah velikansko ozemlje okoli Gornjega in Michiganskega jezera. Spal je na prostem. Za Indijance in reveže je dal vse, kar je imel. Na vsaki misijonski postaji je postavil cerkev, šolo in stanovanje za

misijonarja. Pri delu je vedno pomagal tudi sam. Njegovo življenje je bilo polno samozatajevanja in gorečnosti.

Veliko delo je opravil tudi kot pisatelj. Ko je bil še v domovini, je spisal znameniti molitvenik »Dušna paša«, ki se je sto let ponatiskoval; doživel je deset izdaj. Nekaj knjig o Indijancih je napisal v francoščini in angleščini; največ pa je izdal verskih knjig v čipevskem indijanskem narečju, kateremu je napisal slovnico in slovar. Baraga je resnični prvobornik za krščanstvo med Indijanci Severne Amerike.

Pred sto leti je v Gorici umrl pesnik in kulturni delavec Valentin Stanič, ki je zagledal luč sveta l. 1774. v Bodrežu ob Soči. Studiral je v Salzburgu ter bil posvečen v duhovnika. Pastiroval je na Banjšicah, kjer je osnoval majhno tiskarno, v kateri je tiskal svoje pesmi, n. pr. »Pesem pri premišljevanju Jezusovega trpljenja« (1807, 35 strani velikega formata). Z Banjšic je šel v Ročinj, kjer se je mnogo trudil za šolo, učil petje in umno sadjerejo, cepil ljudi proti črnim kozam, nastopal proti trpinčenju živali. Tudi v Ročinju je pisal pesmi in jih tiskal v svoji tiskarni, n. pr. »Stabat Mater ali cerkovna pejsem od žalostne Matere božje« (1816). Nato je postal kanonik in šolski nadzornik v Gorici. Spisal je tudi »Pesmi za kmete in mlade ljudi« (1822). Velik pesnik ni bil, ker so mu verzi služili samo kot sredstvo za dosego dobrega in poučnega namena. Mnogo se je trudil za goriško gluhonemnico, kateri je daroval velike svote denarja. Bil je socialno čuteč in plemenit človek. Umrl je l. 1847.

Pred 60 leti (12. januarja 1887) je v Gorici umrl eden najbolj prikopnih pisateljev slovenskih Franc Erjavec, ki je bil po rodu Ljubljčan, a se je kmalu po prihodu na Goriško čisto pogoričanił. Rodil se je l. 1834. V Ljubljani je hodil v osnovno šolo in gimnazijo. Takrat se je v Erjavčevem razredu v višji gimnaziji zbrala sijajna družba dijakov, ki so vsi razen prerano umrlega Brila pozneje postali znameniti pesniki ali pisatelji. Bili so to Erjavec, Simon Jenko, Ivan Tušek, Valentin Zornik, Valentin Mandele. Pozneje se jim je pridružil še Janez Mencinger, ki je bil v šoli dve leti za njimi. Ta družba je že v gimnaziji izdajala rokopisea list »Vaje«. Njihov sošolec je bil tudi Josip Stritar, a ta se je takrat držal bolj ob strani.

Erjavec je že v »Vaje« napisal nekaj lepih prirodopisnih sestavkov, n. pr. »Žaba«. Mojsirski je njegov spis »Mravlja« (1858), ki še danes sveže vpliva. Pravtako se še sedaj lepo berejo »Domače in tuje živili v podobah« (1862-73). Prirodopisnih spisov v leposlovni obliki je Erjavec napisal precej. Ni pa zanemaril pri tem tudi pravih povesti in črtic. Napisal je: Veliki petek (1857), Na stričevem domu (1860), Huzarji na Polici (1863), Hudo brezno (1864). Ni vse zlato, kar se sveti (1887). Mikavno je popisal tudi svoja številna potovanja po domačih krajih in po Hrvaškem. Izdal je poleg tega lepo število učbenikov iz prirodopisne stroke za srednje šole. Pisal pa je tudi čisto znanstvene prirodopisne razprave.

V Gorici je Erjavec živel od l. 1871. dalje kot profesor na realki. Sedaj leži pokopan na novem pokopališču ob mirenski cesti, kamor so prenesli njegove zemeljske ostanke in nagrobni kamen, ko so nekaj let po prvi svetovni vojni staro goriško pokopališče pod Sv. Gabrije-
lom opustili.

Istega leta kot Erjavec (16. novembra 1887) je v Ljubljani umrl Fran Levstik, velik pesnik in pisatelj, kritik, slovnicař in poznavalec slovenskega jezika, časnikar, trpin, borec za resnico in pravico in poštenjak brez madeža. Njegovo življenje je bilo bedno v vsakem

oziru. Dolgo ni mogel najti stalnega mesta. dostikrat je živel v skrajnem pomanjkanju, ustanoviti ni mogel lastne družine, čeprav je tako rad imel otroke in mladino sploh. Največje razočaranje pa je doživel l. 1870, ko je odšel iz Ljubljane na Dunaj, da bi tam izdajal humorističen list. Takrat so temu brezprimernemu poštenjaku in narodnjaku vrgli v obraz očitek, da je narodni izdajalec, in sicer samo zato, ker je odkrito obsodil hinavščino in zahrbtnost nekaterih vodilnih politikov. Že takrat je bil torej narodni izdajalec tisti, ki se ni uklonil volji nekaterih. To so bili najtežji trenutki Levstikovega življenja.

Levstikovo delo je še danes živo. Njegovega »Martina Krpana« pozna gotovo vsak Slovenec. Levstikove otroške in mladinske pesmi se bodo brale in pele, dokler bo kaj slovenske mladine. Nekatere ljubavne pesmi so pa kar ponarodele. Levstik spada s Prešernom in Cankarjem med najvišje vrhove slovenske narodne kulture.

Slovinci smo imeli več znamenitih svetniških škofov, kot so: Baraga, Slomšek, Mahnič, Jeglič. Antona B. Jegliča se še marsikdo dobro spominja, saj je umrl pred pičlimi desetimi leti (2. julija 1937). Doma je bil iz Begunj na Gorenjskem (r. 1850). Njegova življenjska pot je šla v ravni črti v službi Bogu in narodu. Študiral je v Ljubljani in na Dunaju, postal duhovnik, šel službovat v Bosno: l. 1898. je postal ljubljanski škof. Dosegel je izredno visoko starost 87 let.

Jeglič je poživil katoliško življenje med Slovenci s knjigami, organiziranjem duhovnikov in vernikov in s katoliškimi shodi (drugi 1900; tretji 1906; četrti 1913; peti 1923). Eno največjih del pa je gotovo gimnazija v Št. Vidu, ki je bila prva čisto slovenska gimnazija. Ta zavod so otvorili l. 1905. Pozneje so zgradili velikansko moderno poslopje, ki je dalo zavetišče in dobro vzgojo stotinam slovenskih dijakov. Jeglič je skrbel, da so na tem zavodu poučevali samo prvovrstni strokovnjaki. Spomnimo se samo znamenitega slovnika dr. Antona Breznika, ki je bil do smrti ravnatelj škofijske gimnazije. Jeglič je pisal tudi veliko nabožnih knjig.

Kot zaveden Slovenec se je vedno krepko potegnil za pravice svojega naroda. Tako je v prvi svetovni vojni l. 1917. med prvimi podpisal slovito majniško deklaracijo ter s tem započel mogočno narodno gibanje, ki je z zlomom Avstrije dovedlo do osvoboditve velikega dela Slovencev. Bil pa je tudi videc, prerok. Tri dni pred smrtjo (29. junija 1937) je na ljudskem taboru v Celju imel svoj zadnji govor, svojo oporoko Slovincem, katero prinašamo v izvlečku. V najlepšem miru je napovedal hude čase, ki bodo zadeli Slovence. Tako točno jih označil, da bi človek danes težko verjel, če ne bi bil njegov govor že takrat natisnjen. Rešitev za Slovence in za človestvo sploh pa vidi v geslu: »Povsod Boga in Devico Marijo!« Mislimo, da to geslo velja danes še bolj kot takrat.

Strašni so ljudje, ki hočejo vedno imeti prav. Takoj so pripravljeni obsoditi nedolžne, svetnike, da, Boga samega, samo da se jim ne dokaže zmeta.

Iz dnevnika L. N. Tostega - 7. maja 1901)

»Brez Boga in daleč od Boga ne more biti med ljudmi prave, trdne in gotove erotnosti.«

(Pič XIII. — 21. februarja 1946.)

Domače in tuje živali

Bernardinski pes

Bernardinski pes je nekoliko podoben mesarskemu, samo da je dolge dlake, lepe glave in posebno bistroumen in pameten. Švicar Tschudi piše o tem psu: »Ti psi so doma na Švicarskem v samostanu sv. Bernarda, ki leži na visokih gorah blizu 8000 čevljev nad morjem. Zima traja tu gori devet mesecev in vse poletje je komaj deset čistih in mirnih dni brez viharja, brez snega in megle. Tukaj sneži samo poleti, pozimi pa padajo neizrečeno drobne ledene drobtine, katere veter nakipiči na nekih krajih 30 do 40 čevljev visoko; z njimi zamete vse pote in steze, vse prepade in brezna.

Čez to goro gre pot iz Švice v Italijo. Samo poleti, kadar je popolnoma mirno vreme, je ta pot brez nevarnosti. V viharnem vremenu in pozimi je pa celo nevaren in vsako leto se gode tod nesreče. Ali pade popotnik v kako jamo ali ga pokolje snežni plaz ali zgreši pot v gosti megli in tava po samoti, dokler ga lakota in trudnost ne prevledate, ali naposled omanljen od mraza zaspí in se nikdar več ne probudi. Ako ne bi bilo tukaj menihov, nikdo bi brez nevarnosti ne mogel čez to sedlo.

Že osem sto let stanujejo na Sv. Bernardu menihi in strežejo popotnikom brez plačila. V njihovih trdno zidanih hišah je v sili prostora za 200 ljudi in ogenj v velikih pečeh gori leto in dan. Vsak dan prehodita dva hlapca s psi to nevarno pot. Prvi gre od samostana do nizko ležeče staje, kjer drže svojo živino, drugi gre pa od staje do samostana. Kadar je pa grdo vreme, gredo psi, hlapci in menihi z lopatami, z vrvmi, z nosilnicami, z jedjo in pijačo oskrbljeni iskat nesrečnikov. Kjerkoli se pokaže kaka sled, gredo za njim, gledajo na pse, kako se ponašajo, in z rogovi si dajo znamenja. Ti psi imajo neizrečeno dober nos; precej zavohajo človeško sled. Po ves dan hodijo sami po vseh potih in preiščejo vse razpoke in globeli. Ako najdejo utrplega človeka, hitro po najkrajšem potu teko domov, glasno in veselo lajajo in vodijo menihe, ki so zmeram pripravljeni iti na pomoč. Ako pridejo psi do novega plaza, ga preiskujejo od vseh strani, ali ne bi bilo kje človeškega sledu; če so obvohalo zakopanega popotnika, ga začno izkopavati z močnimi kremplji. Navadno nosijo na vratu čutarico z dobrim vinom ali košek z jedmi; na hrbtu pa imajo privezane volnate odeje. V klostru so vpisana imena mnogih in mnogih ljudi, katerim so ti psi rešili življenje.»

Najimenitnejši med njimi je bil Barry, ki je gotovo vreden, da se ga spomnimo z nekoliko vrsticami. Dvanajst let je služil v samostanu človeštvu v prid in on sam je štiridesetim ljudem rešil življenje. Barry je bil neizrečeno priden in vnet v svojem poklicu. Njega ni bilo nikdar treba opominjati na delo. Ko se je vlegla megla na gore ali ko se je približevalo hudo vreme, ga ni bilo moči zadržati v samostanu. Prelajal in preiskaval je zmerom najnevarnejše kraje.

Enkrat je našel v ledeni jami že napol zmrznjeno speče dete, ki je zašlo s pravega pota. Barry je dete z jezikom lizal in grel, da ga je prebudil, potem se mu je znal tako prikupiti, da mu je dete sedlo na hrbet in se mu je oklenilo okoli vratu. Tako ga je ves vesel prinesel do samostanskih vrat.

Ko je ostarel, ga je vzelo mesto v Bern v rejo in ko je poginil, so njegovo kožo natlačili in tako stoji sedaj v bernskem muzeju. In vsak tujec, ki pride v Bern, gre v muzej in si pogleda tega usmiljenega Samaritana v pasji podobi.

Ovčarski pes

Kar je lovcu prepelčar, to je pastirju ovčarski pes. Brez njega pastir skoraj ne more pasti živine. Ovčarski pes je močnega trupla, kratkega debelega vratu, podolgaste glave in špičastih, nezavihnjenih ušes. Kosmati rep je ali usukan ali pa ga drži naravnost nazaj. Ovčarski pes ima vse dobre pasje lastnosti. Bistroumen je in pameten, privržen in zvest, srčen in hraber čuvaj. Svoji službi se hitro priuči, razume skoraj vsako pastirjevo besedo in stori, kar mu velewa. Ni pa vse eno, s kakšno živino da ima opraviti.

Starega, nebogljivega ovna ali jarea sme ugrizniti, ako mu niso pokorni; jagnjet in kozličev ne sme gristi, le zobe sme pokazati in se hudega delati, da se ga boje. Ako se vol proti njemu obrne z rogmi, ga mra znati popasti za gobec in ga takisto v strah prijeti. Ako krava ne uboga, jo sme ugrizniti v zadnjo nogo, nikdar v rep, najmanj pa v vime. Ako pride volk, ga mora odgnati in ako je treba, se z njim tudi sklati.

V Laplatskih državah v Južni Ameriki nimajo pri ovčjih in kozjih čredah drugega pastirja nego psa. Pes sam žene zjutraj čredo na pašo, ostane ves dan pri njej, jo drži skup, jo brani, ako je treba in ob sončnem zahodu jo prižene spet domov. Ti psi so že od mladega zmerom pri ovcah, ko so mladiči še slepi, pijó ovčje mleko in dokler liso dorasli, ne smejo nikdar iz ovčje staje. Preden gre zjutraj na pašo, ga gospodar dožro napase in napoji, ker bi sicer lačen pes ovce že opoldne domov prignal. Zato mu pa gospodar obesi še kos mesa na vrat; ali to meso ne sme biti ovčje, ker ga ne okusi, če je še tako lačen.

Ovca

Ovca je malomarna, neumna in plaha žival. Že njeno zoprno in prazno blejanje oznanjuje neumnost in bedavost. V nobeni stvari si ne zna pomagati; vsaka tudi najmanjša nenavadna stvar, postavim kak pok ali vrisk, plamen, ki nenadoma švigne pred čredo, pes, katerega še niso videle — vse to jih lahko tako preplaši, da brez zavednosti same silijo v nevarnost. Ako kateri živali, je gotovo naši domači ovci treba človeške pomočne roke in skrbnega očesa; brez človeka bi kmalu poginile vse. Zato pa tudi en sam pes lahko strahuje in vreduje po sto in še več ovac.

Ako se vžge ovčja staja, ovce ne beže iz nje; le z največjo silo jih je mogoča izvleči iz dima in plamena in ako le morejo, pobegnejo spet

nazaj v ogenj. Rajši zgore vse do poslednje, nego da bi zbežale skozi odprta vrata. V nevarnosti, dasitudi je večkrat samo nanišljena, se stiskajo časih tako, da se mnoge od njih zaduše. Najbolj se boje gro na in bliska. Pri nevihtah se stiskajo in gneto in z nikakršno silo jih ni moči spraviti z nevarnega mesta v zavetje. Ako trešči v tak klobčič, obleži jako mnogo mrtvih. Za prvim ovnom, ki navadno vodi čredo, grede slepo. Kar stori vodnik, to isto stori za njim na istem mestu vse po redu. Ako vodnik na kakem mestu malo poskoči, poskoči za njim vsaka ovca, kadar pride na ono mesto. Ako se on preplaši in brez glave lomasti dalje, peketajo zbegane vse za njim ne glede, kam jih vodi. Naj se vodnik prekučne v globok prepad, vse bodo poskakale za njim, dasitudi bi mogle videti, da so mrtve obležale tiste, ki so skočile pred njimi. Zaradi te neumne in nesrečne trme v nekaterih krajih pridajo ovčji čredi nekoliko koz, ki so v vsakem oziru pametnejše, da bi vodile topoglave ovce. Na Ruskem, kjer se po južnih stepah pase mnogo tisoč ovac, imajo pastirji zaradi teh napačnih ovčjih lastnosti mnogo truda in veliko skibi. Pri nevihti ali mečavi (ko meto s snegom) časih kakor besne drve naprej v slepo, poskačejo v vodo, celo v morje; časih pa spet stojijo, kakor bi bile prirasle, na istem mestu, da jih zamete sneg in rajši na mestu zmrznejo, nego da bi šle za pastirjem v zatišje. Tako jih časih en dan ne tisoč pogine.

Potnik Kohl, ki je mnogo potoval po Ruskem, opisuje tak dogodek, kakor ga je čul iz ust starega pastirja.

»V Očakovski stepi« — pripoveduje pastir — »nas je paslo sedem; meli smo do 1000 ovac in 150 koz. Bilo je sušca meseca; gnali smo tisto leto prvokrat. Vreme je bilo prijetno, paša dobra in obilna, ker je trava že zelenela. Proti večeru začne deževati in mrzel veter je jel pihati. Dež se kmalu spremeni v sneg; mrzaz je pritiskal vse huje in huje; obleka na nas je zmrznila in po sončnem zahodu je brila burja, da nam je šlo do kosti. Nismo bili daleč od staj in od hiš, pa smo skušali priti do njih. Medtem je veter ovce pognal, ker jih je tiral zmerom dalje od staj in od hiš. Skušali smo, da bi obrnili kozle, ki so navadno vodile čredo; ali kakor so sicer jarci neustrašeni in srečni, mrzlih viharjev se vendar beže.

Letali smo sem ter tje, topli smo, gonili in podili nazaj, se upirali proti viharju in proti čredi; toda ovce so pritiskale in rinile naprej in ves klobčič se je vso noč neprenehoma valil zmerom dalje in dalje. Ko je drugo jutro napočil dan, nismo videli okoli sebe nič; povsod sneg in sneg in viharno puščavo pred seboj in za seboj.

Vihar je tudi podnevi divjal z isto močjo in čreda se je še hitreje pomikala dalje nego ponoči, ko jo je gosta tema še nekoliko ustavljala. Vdali smo se usodi. Hitro smo drvili dalje, mi naprej, ovce so beketale in trapale za nami; voli, ki so nam vozili živčez, so copotali za nami in zadaj so tulili naši psi. Ta dan smo izgubili vse koze; druga za drugo je onemogla in naš pot je bil zaznamovan z mrtvimi živalmi. Proti večeru je šlo malo zložneje, ker so ovce jele pešati nekaj od lakote, nekaj od truda. Toda tudi nam so upadale moči; dva od nas sta zbolela in sta se zarila v kozuh na vozu. Spet je nastopila noč, pa nikjer ni bilo videti niti vasi niti hiše. To noč se nam je še huje godilo, nego prejšnjo in ker smo vedeli, da nas burja drvi proti morju, smo vsak čas pričakovali, da se bomo z neumno živino vrel prekučnili v morje. Na to zbolijo še tretji od nas. Ko se je jelo daniti, smo zagledali na strani v sneženi megli nekoliko hiš. Bile so nam prav blizu, komaj 30 korakov od nas, ali bedastih živali ni bilo mogoče obrniti na ono stran; venomer so bežale pred burjo. Vihar nas je

imel tako v oblasti, da celo mi, boreč se z ovčami, nismo mogli iti do hiš. Videli smo, kako se nam izgubljuje luše izpred oči in dasi tudi nam je bila pomoč tako blizu, bili bi vendar izgubljeni, ko bi ljudje sami ne bili čuli naših psov. Bili so naselniki: eden je spoznal našo nevarnost ter je hitro sklical druge. Njih petnajst nam je prišlo v pomoč; s čilimi močmi so se vrgli med trudne ovce ter so zvekli nje, nas in bolnike do svojih pobištev. Izgubili smo na tem strašnem potu vse kože in 500 ovac. No še tukaj v zavetju jih je mnogo poginilo, ker so se živali, spazivši zatišje pri hišah in stogih, tako strašansko gnetle in stiskale, kakor bi jim bil sam živ vrag za petami; tako se jih je mnogo zadušilo. Mi smo hvalili Boga in dobre naselnike, da so nas rešili gotove smrti, kajti četrte ure za gostoljubnimi hišami zija 20 sežnjev globok prepar v morje.«

Planinska krava

Živina je jako rada na planinah. Čisti planinski zrak jej bolje de nego smradni in zaduhli hlevi. Tukaj je, kadar se jej ljubi; v višavah tudi ni take vročine, kakor po dolinah, in sitne muhe in obadi je tolikanj ne nadlegujejo. Zato je živina na planinah bolj čvrsta, zdrava in vesela in v tem času boleznim manj podvržena, nego pajdašice po hlevih. Planinska goveda so tudi pametnejša in razumnejša od dolinskih. Žival, ki mora sama zase skrbeti, je bolj pazna in previdna in si vse bolj zapomni nego ona, ki je vedno pri jasnih privezana in je navajena, da človek za njo skrbi.

Planinska krava pozna na planini vsak grm, vsako mlako; ve, kje je najboljša paša; ve, kdaj je čas molžnje; že od daleč pozna pastirjev glas. Njej je znano, kdaj je čas iti k koči ali na vodo, razločuje škodljiva zelišča od dobrih in sluti nevihto. Planinska krava pozna vse nevarne kraje in se jih ogiblje; vendar se zgodi večkrat, da pade kaka krava čez strmo skalo ali pa po kaki melini zdrči v prepad. Kadar vidi, da si ne more več pomagati, se vda v žalostno usodo, se spusti na vamp in zameži.

V največjih stiskah in strahih je planšar, ako ponoči vstane vihar z gromom in bliskom, kakor ga Švicar Tschudi živo opisuje: »Pastirji, trudni od dela in vročine, so baš pospali, in živina leži zunaj okoli kože. Kar zablisne nekje daleč na obnebu in bližnji snežniki so nekoliko trenutkov, kakor bi bili vsi v ognju. Temni težki oblaki se kopičijo nad vrhovi in od zapada drvi rumenkast oblak, v katerem neprenehoma blisketá. Po dolinah leži črna tema in pokriva mirno zemljo. Krave se prebude in postajajo nemirne; med čermi popuhava topel veter in šumi med grmicastim dragomastnikom in po nizkem planinskem ruševju. Ledniki se začno tajati in potoki zašume; od daleč nekaj votlo bobni; v višavah se tepo vetrovi in nad najvišjimi gorami švigajo ognjeni bliski. Krave vstajajo in se začno zbirati, vodnica zamolklo muka in vsa čreda se gnete okoli kože. Na planoti leži soparna tišina, posamezne težke kaplje padajo po strani na streho, pod katero pastirji mirno spe. Zdaj švigne iz jasnega oblaka rumen blisk kakor ognjena kača po pečinah, da očem jemlje vid. Povsod na okoli se vnamejo oblaki, grom zaropeče in stotero odmeva od gora, da nebo doni in se zemlja tresce. Sedaj se usuje gosta toča po živini, ki se meže, stokajoča in mukajoča, z zavihrnjenimi repi razbegne na vse strani. Planšarji planejo s poveznjenimi golidani na glavah med razletevšo se čredo. Planšar

vpije in vabi. kolne in kliče na pomoč — ali besna žival nič ne vidi, nič ne čuje. To je huda ura. Planšar si ne ve pomagati, okoli njega je sedaj temna noč, sedaj spet svetli ogenj. Toča ropoče po golidi in ga seka po golih mečah in rokah.

Naposled je vendar zbral nekoliko živine. Vetrovi so pregnali nevarne oblake na drugo stran, za točo se vdere ploha, krave do kolena stoje v vodi v blatu in v toči — toda ena ali dve najlepših krav ležita v prepadu.«

Velblod ali kamela

Prestavimo se v mislih iz mrzlih snežnih poljan v žarečo puščavo, ki se enako peščenenemu morju razprostira po velikem delu Afrike in po sosednjih azijskih zemljah. Brezkončna dobrot in modrost božja je skrbela tudi za te vroče puščave, katerih ne oživlja živa voda, po katerih žareče sape sežgo vsako bilko, ki bi morebiti hotela poganjati v jalovem pesku. Tem deželam je Bog podaril kamelo.

Razumni Arabec imenuje kamelo ladja v puščavi in Egipčan, posebno za troje Bogu hvalo daje, namreč za reko Nil, za kamelo in za dateljnovno palmo.

Na kameli nam najprej pade v oči visoka grba sredi hrbta. Grba je od same masti, zato pa tudi pri isti živali ni zmerom enaka. Ako ima namreč kamela dobro in obilno pašo, se ji hitro grba napolni in napne; taka polna grba tehta časih 30 funtov. Ako je pa krma slaba in pičla, grba hitro upade in splahne, da je težka komaj 5 do 6 funtov. Iz tega se vidi, da ima kamela v tolsti grbi zalogo za hude čase, ko mora na dolgem potu živeti ob prepričli in malo pridni krmi. Velblod je višji od vsakega konja. Na dolgem zvitem vratu se ziblje majhna, skoro ovčja glava s trobastim gobcem, majhnimi ušesi in velikimi, topimi in bebastimi očmi. Okrogli nabuhnjeni vamp visi med dolgimi suhobedrimi nogami in čopasti rep mu opleta po zadnjih bedrih. Na vsaki nogi ima dva majhna parkeljca, po katerih pa ne hodi kakor drugi parkljarji temveč stopa na žuljave podplate, ki so mesnatim blazinicam podobni in prav prikladni za hojo po pesku, ker se ne vdirajo, kakor bi se vdiralna na primer konjska kopita.

Velblod krmijo prežveka in spada torej med prežvekovalce, kakor ovca, jelen itd., čeprav se v zobeh od vseh razločuje. Lica namreč v gornji čeljusti špredaj dva zoba in tudi zgoraj in spodaj po dva velika očnjaka, s katerimi se dobro brani, ker ima v njih tako moč, da človeku lahko na mah roko zdrobi ali celo glavo odtrga.

Velblod je močna, trpežna in hitra žival. Na daljših potih nosi 4 do 5 centov dan na dan od jutratjega svita do večernega mraka brez počitka. No, tudi med velblodcm in velblodom je razloček. Arabci razlikujejo zlasti dve pasmi, namreč pustinjsko in poljsko. Pustinjska kamela je sploh lažja, šibkejša in hitrejša, poljska pa, ki živi na obdelani zemlji, je težja, okornejša in počasnejša. Prva je izvrsten jahač, druga pa močan tovornik. Dober jahač preteče za 12 ur 25 milj daljave.

To so res lepe lastnosti, toda neprezenljiva in največje hvale vredna je kamela zaradi svoje zmernosti in zadovoljnosti. Ni je menda živali na svetu, ki bi bila zadovoljna s tako malovredno in osorno hrano. Rada je najpustejši drač in najreznejši osat, v slast ji gre tudi suhljad in trhljad, celo jekleno trnje, ki je tako ostro, da človeku predere podplat na čevljih in še nogo zraven, pohrusta tako tečno, kakor da bi bil najsočnejši datelj. Ob taki krmi živi po ves teden in zraven neutrudoma prenaša najtežje tovore. To pa je, da se jej tedaj grba suši. V sili pohlasta tudi star koš in v Sudanu morajo ljudje svoje pletene kolibe s trnjevo ogrado varovati pred kamelami, ki bi jim sicer vse hišo do tal požrle. Ni mi pa menda treba omenjati, da tudi velblod rad kaj boljšega poje; posebno rad zoblje fižol, grah in drugo zrnje, tudi žito. Na dolgih potih mu Arabec navadno zvečer vrže kako prgišče ječmena. Tudi sol mu dobro tekne.

Za brezvodne puščave je kamela še posebno imenitna, ker more tudi ob suhi krmi po več dni biti brez vode. Vendar so jo starejši pisarji zaradi tega hvalili čez mero. Tri, največ štiri dni more pri suhi krmi žejeti, potem pa mora piti, sicer tudi ona pogine od žeje. Tudi je izmišljeno, da ima za vodo poseben želodec in da potniki, ako jih mori žeja, zakoljejo kamelo ter se napijo vode z njenega želodca. Te vode, ako bi je res kaj bilo v želodcu, nikdo ne bi mogel piti zaradi strašnega smrada. To je pa resnica, da velbloda vodi neki posebni nagon, tudi po neznanih potih in da že od daleč čuti vodo. Dolgi vrat zviija in steguje na vse strani in volhja po zraku. Ako je zavohal vodo, se spusti v dir in ko pride dolje, neznano mnogo pije, da mu je trebuh napet kakor boben. V vodo pa ne gre, ker ne zna plavati. Kraja, kjer se je enkrat napil, nikdar več ne pozabi. Kamela pa Arabcu ne služi samo za ježo in za tovorjenje, temuč tudi po smrti daje užitka. Meso — dasi je suho in trdo — kožo, mleko, dlako in celo gnój ve Arabec porabiti. V puščavi, kjer ni drv, Arabec skrbno pobere zjutraj suhe bobne in z njimi zvečer zakuri.

Hrček ali skriček

Ne moremo si kaj, da ne bi opisali tudi nekega starega tihotapca. Hrček se imenuje ta potepuh; črna je na Nemškem, nahaja se pa tudi na Poljskem in Ruskem tja do Sibirije.

Hrček je velik kot podgana; je pa bolj trščatega in postavnega telesa in prav kratkega kosmatega repa. Po hrbtu je rjavkast, po trebuhu črn, gobček in nožice so pa bele. Česar nimajo drugi glodalci,

ima hrček, namreč v ustih na vsaki strani precej veliko mošnjico, v katerih nosi žito v svojo stanovanje.

Na streenih lživah si izkoplje 3-6 čevljev globoko pod zemljo svoj stan, do katerega ima dvojna vrata. Ena luknja gre namreč ravnik do njegovega stanovanja, druga je izpeljana napošev. Kadar nosi žito domov ali kadar je v nevarnosti, se skozi prvo luknjo prekuene na glavo, po drugi luknji pa hodi zdoma. Zraven izbe, kjer stanuje in spi, ima svoje hrame, kamor nanosi za zimo žita, sočivja, korenstva itd.

Tu notri živi čmerikavi lakomnik sam zase; svoje bogate zaklade čuva sam sebi in gorje si ga poljski miši, ako bi v hudem zimskem času prišla trkat na skopuhova vrata. Pri tej piči bi jo samogoltnik zadavil in požrl. Tudi s svojim rodem živi hrček v največjem sovra-
stvu. Ako hrček zunaj na svojih petih sreča svojega brata, se koj začetna pisano gledati; hrčita in brundata, dokler se ne spopadeta; in boja je šele konec — ko je eden mrtev. Zmagalec potem mrtvega požre z mirno vestjo. Samec tudi samice večji del leta ne more videti. Ali tudi ona ni nič prida. Svoje mlade prav zgodaj zapodi od sebe, večkrat morajo iti po svetu s trebuhom za kruhom, še preden prav vedo, kaj in kako.

Hrček pa ne napada samo manjših živali, temuč tudi večjim ne da miru. Ako le vidi kako žival, precej mu jeza zakipi, psu ali mački skoči v gobec, konja popade za nogo in celo v človeka se zažene. Kadar se je v kaj zagrizel, ne spusti zlepa rajši se da ubiti.

Zlati časi za hrčka so v vročem poletju, ko se vsakovrstno žito rumeni, ko se začne težko klasje priklanjati. Takrat je hrček na delu vso noč: ako je okoli vse tiho in varno, tudi podnevi. Pri delu se usede na zadnjico, s prednjima nožicama pa prigrablje klasje in si ga smučé skoz usta. Izluščeno zrnje maši v mošnjice in ke so polne, hlača domov. Na enkrat nese 6 lotov (lot = pol unče) žita in tedaj ga človek lahko prime, ker ne more gristi. Toda kadar spazi neprijatelja, se hitro usede in s prednjima nogama izprazni mošnjici; potem je spet pripravljen na boj.

Do pozne jeseni, dokler je kaj na polju, znaša hrček neuträdoma vsakovrstni živež: žito, lan, mak, sočivje, korenstvo, krompir itd., zraven lovi pa tudi miši, kušearje, kače in drugi mrčes. Ko je prvi hram poln, si naredi drugega, tretjega in tudi več. Potem je lahko verjetno, da ima časih en sam starec po dva tudi tri mernike vsakršnega žita in sadeža. Lahko si je misliti, koliko škodo delajo ti potuhinjenci, ako so se v kakem kraju zaplodili.

Ko začno po strniščih briti jesenski mrzli vetrovi, zadela hrček oboja vrata s prstjo; potem si izkoplje novo stanovanje nekoliko čevljev globlje od prvega, kamor prenese tudi vso zalogo. Ko je to storjeno, začne jesti, da se prav odebea, potem se vleže na postelj, katero si je nastlal z najmečjo travo — in zaspi. V svitek zvij spi vso zimo kakor mrtev; nič ne sliši, nič ne čuti. Nekateri pa mislijo, da se tudi v zimi časih prebudi in gre jest.

Roža Marija

V. Belè

v naši narodni pesmi

Naša narodna pesem, ki je prišla iz preprostega ljudstva in se je v ljudstvu ohranila, je prepolna Marije, ki je v tej narodni pesmi vsa ovenčana s evetjem. Ta naša vsa cvetna in duhteča Marijina pesem je prelep dokaz, kako duša našega ljudstva Marijo ljubi z otroškovdano ljubeznijo in kako jo globoko spoštuje in pobožno časti. Pri vsem tem čiščenju pa nam je Marija prav v narodni pesmi tako domače bližnja in tako sorodno in prisrčno zaša, da se nam zdi vsa v našo vsakdanjost in domačnost zaživljena. Ta Marijina prikazen in naše narodne pesmi ima tako nekaj dekliskega in ženskega in materinskega na sebi, da jo v tej prisrčni domačnosti in sorodnosti pri vsem spoštovanju le še bolj ljubimo in le še rajši imamo.

Marija je v pesmi našemu ljudstvu sveta Cvetlica, živa, skrivnostna nebeška Roža. Toda ta Roža duhti po vonju naših vrtov in poljan. To je Roža naših duš in naših sre.

»Lepa si, lepa si, Roža Marija,
tebe časti vsa nebeška družina...

(Štrekelj 6543)

Angelci v nebesih hodijo,
Rožo Marijo kronajo... (6521)

Lèpa Roža, Majka božja
sedem svetih žalosti.. (6456)

Ena rožca na svet zacvetela,
Marijino je ime na sebi imela;
ta rožica je cartana,
od Boga na svet ustvarjena,
oj odvečnega Boga!
Bog Oče jo je zasadil,
Sveti Duh vrtnar je bil,
kaj za 'n trošt in veselje
z nebes na zemljo prišlo je,
ko se Marija rodila je! (6541)

Svitaj se, svitaj se beli dan,
da bi prišel naš Jezus skor k nam
z Rožo Marijo precartano,
svojo preljubo Materjo... (4880)

Oj lepa rož'ca Marija,
skozi vas sonce sije
v zimi inc v letu
po vsem vesoljnem svetu.. (6571)

Na svetu lepšega cira ni,
 kakor si, Marija, ti;
 z rumenim soncem gvantana,
 z dvanajstmi zvezdam' kronana.
 Bela kakor lilija,
 rdeča kakor gartroža:
 to ni nobena gartroža,
 to je Marija cartana. (6550)

Tavžentkrat bodi češčena,
 o Marija, roža ti!
 Tvoje gliho ni nobena,
 take nima celi svet:
 tavžentkrat bodi češčena,
 o Marija, rožni evet. (551)

Ljuba roža, Marija Devica,
 bodi češčena in zahvaljena
 milijon stotavžentkrat
 in stotavženkrat in enajstkrat!
 Ljuba Marija, prečista Devica!
 In sveta Trojica,
 sveta cartana Rožna kraljica,
 sveto cartano Rešnje Telo,
 svetih pet krvavih ran Jezusa Križanega;
 Jezus, usmili se čez nas! (6648)

Silno lepa je v narodni pesmi podoba, ko Marija po vrtu hodi in cvetja nabira za svojega ženina svetega Jožefa. Lepa in globoka misel je izražena v legendarnih molitvih narodne pesmi, ko pride nadangel Gabrijel in prinese Mariji lilije; Marija jih poduha in občuti Jezusa. V tej lilijski simboliki je poudarjeno prečisto devištvo Marijinega materinstva. Lepo je podana tudi naslednja misel: Kakor nekako povračilo za cvetni šopek, ki ga je prejel Jožef od Marije, ji on poda vinski grozd, ki ga Marija poduha in postane mati. V vinskem grozdu imamo podan lep evharističen motiv, ki nas spominja Rešnje Krvi. V medsebojnem daru, ki je v tesni zvezi z Marijinim materinstvom, je tudi lepo poudarjeno obojestransko devištvo Jožefa in matere Marije. S cvetnim šopkom in vinskim grozdom si pokažeta medsebojno ljubezen in spoštovanje. Kako globoka poezija ljudske duše je zaobjeta v teh lepih legendarnih motivih. Neka pesem ga pove, da je Marija poduhala pušelje, ki ga je narejala Jožefu, in je od tega postala mati. Tudi ta misel krepko poudarja Marijino prečisto in deviško materinstvo.

Devinska pesem opeva dogodek takole:

»Tam stoji lepe polje, lepo polje žegnano.
 Po polju leži stezica, stežičica uglajera.
 Po stezi ide angel, lepi angel Gabrijel.
 V roki mi nese rože, lepe rože lilije.
 Marija rožice poduhala, je občutila Jezusa.
 Oj sveta Mati bežja, Devica izvoljena...«
 (4751)

na paši ...

Marija trga rožice tudi za Jezusa:

»Je šla Marija za goro,
na gori rastla rožica;
jo je Marija utrgala,
Jezusu v krilce metala.
Jezus se z rožo poigral,
rožice se razsipale
Veseia bodi Marija!...«

(6690)

Gornja je varaždinska, naslednja pa svetokriška vipavska:

»Tam stoji gora ljubljanska
na lepem ravnem vrtiču:
Češčena roža Marija!
Povhen je rožic nasajen,
plavih, rdečih in višnjevih.
Marija po vrtiču šprangala,
lepe rožice je trgala.
Marija tako, pravi, govori:
Ko bi bil zdaj tu moj ljubi Sin,
li mu krancelj narejala! —
Marija še tega ne zgovori,
njen ljubi sin za njo stoji...
Češčena roža Marija!«

(6542)

Marija spleta iz rožic vence za svojega ljubega Sina Jezusa:

»Dela se, dela se prvi mrak,
Marija krancelj spletala.
Le kdo bo nosil krancelj zlat?
Še ga bo nosil Jezus sam
na svetega božjega Telesa dan...
Leži, leži ravno polje,
po polju je cesta nglajena.
Za cesto stoji vrtec lep...

Marija po vrtu rajžala,
rožce veselo pebirala;
kristjane premisljavala,
h pokori jih vabila...»

(6531)

»Prva ura te noči, Jezus je obečal k nam priti
s spremljubo Devico Marijo, s svojo predrago materjo.
Kodar ona sta hodila, rože začele razevitati.
Roža rumena, droben cvet, Marija je plela venček lep
Marija je plela veaček lep, Jezusu na glavo devala...« (4878)

Zelo lepa je sledeča idilična slika: Majhen vrtec zagrajen, poln rožic nasajen, po njem se šeta Marija, za njo se rožice pripogibajo. Marija utrga rožico, zažene jo v bistro vodico: »Na mi, roža, vedice, v njej se bo kopal sinek moj!« Utrga drugo rožico, dene jo sebi v nedrje; utrga tretjo rožico, dene jo v roke Jezusu. (5070).

Marija pa nabira cvetje tudi za nas in je vsaka njena cvetka poseben simbol za posamezne stanove:

»Marija je po polju šla, je drobne rožce brala:
in pušelček je delala in bila prav vesela.
Pa možem ga je šenkala, prav lepo naročila.
Le bodte čistega srca, pa bom za vas prosila!
Je plave rožce brala... in ženam jih je šenkala.
Je belo cvetje brala in kranceljček je spletala.
je bila prav vesela: dekletom ga je šenkala...
Rudeče cvetje brala, pa fantom ga je šenkala...« (4858)

Iz sica mu rožna raste, lepa bela lilija.
Vtrgala jo je Marija, da bi venček spletala:
z rožmarina, nageljna, z zlate bele lilije.

naše gore...

Komu ga za dar podala? Tem nedolžnim deklicam.
Če jo bodo posnemale, vse v nebesa pridejo.« (4869)

Tu živo čutimo simboliko vence in lilije, ki je prav posebno ljuba cvetka Marijina tudi v narodni pesmi poleg gartrože. Lilija je simbol čistosti in nedolžnosti, gartroža pa simbol ljubezni.

»Lepa roža lilija, lepša je Marija,
ki nam rodila Sineka, usmiljenega Jezusa...«

Kanalska pesem poje o Mariji, ki se rože veseli:

»Prva ura te noči, ko se Marija veseli,
z eno zlato jabčico, z eno rudečo rožico,
k'je pred soncem trgana, Mariji Devici šenkana,
k' na Sveti gori je kronata...«

Ta pesem se ponavlja potem: Druga ura, tretja ura..
Zato pa nosijo razni stanovi Mariji rožice v dar in v teh darovih vidimo ne samo lepo cvetno simboliko, temveč tudi lepe besedne igre. Vrtojbenska pravi tako:

»Le pojmo, pojmo v Jeruzalem..
Tam možje darujejo 'no lepo rožco gartrožo.
To ni nobena gartroža, to je Marija cartana..
Tam žene darujejo 'no lepo rožo liljo:
To ni nobena lilija, to je Marija usmiljena..
Tam fanti darujejo 'no lepo rožo rožmarin.
To ni nobeden rožmarin, ta je Jezus, Marijin sin..
Tam dekleta darujejo lepo rožo, krancelj zlat,
Marija ga je spletala, dekhčem ga je šenkala.
Katera ta krancelj obdrži, v nebesih ji že luč gori.« (4896)

Poleg tega simboličnega darovanja cvetlic, ki jih Marija posameznim stanovom daruje, ali pa posamezni stanovi njej, ljubi narodna pesem prav posebno tipične številke, predvsem število tri.

»Prelepa cesta vglajena, v petrovsko vas navajena;
sred te vasi en križ stoji, pod križem rasto rožce tri:
Prva rožca lilija, ker je Marija usmiljena,
Druga rožca gartroža, ker je Marija cartana,
Tretja rožca rožmarin, ker je Jezus Marijin sin.
Kdor bo te rožce tri dobiv, sreče ga bo zmer veseliv,
dokler bo živ.« (4912)

Zelo lepo porabi benečanska pesem tipično število tri in razprede lepo evharistično misel v najtesnejši zvezi z Marijo, ki je mati presvete Evharistije:

»Pred svetim oltarjem svet kelih stoji,
venkaj rastejo rožice tri.
Prva rožica le ta, oj rumeča pšeničica.
Pri sveti maši jo nucajo za samo sveto hostijo..
Druga rožca je le ta ljuba vinska trtica.
Pri sveti maši jo nucajo za samo sveto Rešnjo Kri..
Tretja rožca je le ta ljuba Devica Marija;
je rodila Jezusa, tega kralja nebeškega...« (4927)

Tej je slična naslednja:

»Stoji, stoji lipa, lipa zelena;
 pod njo stoji miza, miza kamena.
 Na mizo pokrita bela ruhica.
 Na ruhi pa stoji lepi zlasti kelih.
 Z njega pa so zrastle tri rumene rože.
 Prva mi je roža vse žitno polje.
 Druga mi je roža vse vinske gore.
 Tretja mi je roža sveto Rešnje Telo,
 ki bo nas peljalo gor v sveto nebo.« (4929)

Tu je samo evharistična misel brez zveze z Marijo kakor v zgornji pesmi. Ima pa mnoga pesem Marijo v zvezi s pšeničnim klasom in vinskim grozdom in to se ponavlja ne le v pobožnih pesmih, temveč tudi v kolednicah in v pivskih pesmih. Dutovski koledniki k novemu letu zasajajo vinograd hišnega gospodarju; vanj zasadijo rožce tri: belo lilijo, vinsko trtico in pšenični klas.

Marija blagoslavlja vinograde in žitno polje:

»Kar sem koli sveta prošel,
 take rožce nisem našel,
 kot si rožca, o Marija.
 Žegnaj, žegnaj, o Marija,
 žitno polje, vinske gore —
 oj ti naša rožica! (5051)

Kar sem koli gore prošel,
 take trte nisem našel.
 kot je trta Marija.
 Oj Marija vinogorska
 nas je z vincem napojila,
 tan: nebesa zadobila. (5052)

»Jezus je sadil vinograd. S kom ga je sadil?
 S svojo preljubo materjo, ljubo devico Marijo....« (5054)
 Z Marijo je vinograd vezal in z njo ga je okopaval.

»Ena ptica priletela, prav lepo si je zapela
 od vinca sladkega in od srca pravega.
 Ti pa nisi nobena ptica, ti si Marija Devica...« (5837)

V kelihu so tri kaplje svete Jezusove krvi: Ena kane na žitno polje, ki pšenico rodi; druga kane na vinske trte, ki vince rode, tretja kane na visoke gore, kjer Marija dol gre... Si jo moramo predstavljati, kako blagoslavlja to žitno polje in vinske gorice.

Marija je rodila Jezusa, Jezus je stvoril zemljico, zemlja rodila trsek, trsek rodil rozgico, rozgica rodila grozdek, grozdek rodil vince... (6067)

Leži, leži to polje, na polju en vrtec leži,
 v vrtu pa rastejo rože tri:
 Ta prva rožca je le ta, lepa rumena pšeničica.
 To ni nobena pšeničica, to je sveto Rešnje Telo.
 Ta druga rožca je le ta, ta ljuba vinska trtica.
 To ni nobena trtica, to je sveta Rešnja Kri.
 Ta tretja rožca je le ta, ta lepa bela lilija.
 To ni nobena lilija, to je le devica Marija.« (5061)

Leži ravno polje, po polju stezica vglajena, pri cesti stoji zelena lipica, pod lipo srebrna mizica, krog mize stolov trinajst, na njih sedi

dvanaest apostolov, trinajsti je Jezus, Marijin sin. K njim pride Marija žalostna iz celega srca.

»Kaj je tebi Marija, da si tako žalostna?« — »Zakaj bi jaz ne bila žalostna, ker sem videla vsejano tvojo sveto kri po širokem polju in po vinskih gorah. Po polju mi že raste drobna pšeničica. Iz nje se bodo oblati delali, da se bodo grešniki obhajali. Da bi po vrednem prajeli presveto Rešnje Telo; da bi premišljevali tvojo martro to. V gorah mi pa rastejo vinske trtice. Kadar grešniki pijejo tvojo sveto rešnjo kri, da bi premišljevali, kaj Jezus za nas trpi.« (456)

Druga pesem pripoveduje o trpljenju Jezusovem. Marija je lovila sveto Rešnjo rožno kri. Šla je Marija v ravno polje in je pokropila in rekla: »Toda bo rastle rumena pšeričica. Kadar se bodo ti zakramenti delili in kdor jih bo vredno sprejemal in molil vsak mladi petek in molil vsako mlado soboto in molil vsako mlado nedeljo, bo tri duše iz vic izpeljal: prvo očetovo, drugo materino, tretjo pa samo svojo.« (6587)

V. S.

Sveti, mesec...

*Sveti, mesec, po vrhéh,
kakor si v nekdanjih dneh
svetil čudežno.*

*Razcvetiče se, zvezde,
kakor ste nekdanj cvele
milostno, sladko.*

*Valovite, o poljá,
polna klasja zrelega,
zlatega.*

*Zadišite, rože trat,
in zašumi gozd, bogal
barve in duha.*

*Ti, srce, mi pa zapoj,
ko da je mladost s teboj,
dasi je odšla.*

V.S.

Večer

*Na zlato klasje pada mrak.
zagrinja deteljo lahnó —
od juga veje topel zrak,
po stezi delavke gredo.*

*Za ho!mom zvezda trepeta.
v pobočju smreka se črni,
v pobočju voda šumota
ob oknu teoj obraz molči.*

Cerkev v Kronbergu

Po Reimmichlovi črtici
dramatiziral Franc Premrl

POGODBA

Burka v dveh prizorih

O S E B I

Lipe Pokoren,
Lizika, njegova žena.

*Godi se v kmečki hi-
ši v kuhinji ali sobi.*

Prvi prizor.

Lipe (sedi pri mizi, si tlači tobak v pipo in jo prižge; pri tem pa zadovoljno poje po kakem znanem napevu):

Jaz in moja pipa sva trdne sklenila,
da se nikdar na svetu ne bova ločala.
Prav lahko prenašam vse :voje skrbi,
da le v pipici moji tobak mi gori.

Lizika (pride in prisede k mizi ter vzame šivanje v roke): Lipče, videti si tako bled, morda ti kaj ni prav?

Lipe: Ah, kaj še, zdrav sem kot riba v vodi in kot ptiček v zraku in počutim se prav čilega in zadovoljnega kot vedno.

Lizika: Toda tvoja barva, Lipče, tvoja barva! Ta ne razodeva nič pravega zdravja. Tako me skrbiš, da še ponoči večkrat ne morem spati. Vedno se bojim, da padeš še v jetiko.

Lipe: Pojdi, pojdi, Lizika, ne delaj si vendar brezpotrebnih skrbi! Saj mi nič ni. Da bi bila le ti tako zdrava in trdna, kot sem jaz! Toda zdiš se mi tako bledikasta in upadla, da me noč in dan skrbi, da bi ne bolehal na slabokrvnosti. Že davno sem nameraval iti na božjo pot na Sveto goro molit za tvoje zdravje, da mi resno ne zbolíš in nazadnje celo ne umreš. Kaj bi potem počel brez tako dobre in skrbne ženice. Pa nisem se upal, da bi te kdaj razburjal s takimi svojimi pomisleki in skrbmi. Ždaj si mi pa sama dala povod, da ti to razodenem.

Lizika (osupne, ko ji je Lipe speljal pogovor v drugo smer, kot je ona nameravala; po kratkem premisleku pa zopet prične): Ti, možiček, meni na ljubo si se že marsikaterim napakam odrekel in že veliko grdih razvad opustil. Tako na primer ne zahajaš več v nobeno gostilno in ne paješ več žganja ne vina, ne zahajaš v lahkomiselno družbo in igralne karte si vrgel v ogenj; tudi lovsko puško si prodal; ne pljuvaš več po tleh in tudi čevlje puščaš pred vrati. In tako sem te odvadila še raznih drugih slabosti. Se daj pa, Lipče, bi imela še eno prošnjo... Saj mi je ne boš odbil?

Lipe: Gotovo ne, saj sem ti še vsako željo izpolnil. Toda jaz bi imel tudi neko prošnjo do tebe, ki mi jo moraš ravno tako izpolniti.

Lizika: Se razume, tu je moja roka (Mu seže v roko.)

Lipe: Torej, če izpolnim jaz tvojo željo, potem izpolniš tudi ti mojo. kajneda?

Lizika: Le brez skrbi bodi! Če ugotiš ti moji prošnji, tedaj bom tudi jaz tvoji.

Lipe: No, sedaj pa že povej, kaj bi rada prosila.

Lizika (priliznjeno): Lipče, kajne da boš tako dober, da mi izročiš svojo pipo in mošnjček za tobak in vse, kar zraven spada. Tako se namreč bojim, da si s kajenjem nakoplješ jetiko. In da odkrito povem, tudi meni niso gosti oblaki dima nič kaj prijetno kadilo in smradljivih čikov tudi nič rada ne gledam po vseh kotih.

Lipe (osupne, a ne pokaže nevolje, ampak se dela ravnodušnega): Od srca rad, Lizika! Saj bi bila lahko že prej rekla, če nisi marala, da kadim.

Lizika: In ne boš več kadil?

Lipe: Niti enega dima ne potegnem več!

Lizika: Si že priden možiček!

Lipe: Pa tudi ti si pridna ženica, ki boš ustregla moji prošnji. Kaj-neda boš tako prijazna in mi boš izročila svojo mlinček za kavo in škatlo s kavo, cikorijo in sladkorjem, lonček in skodelico in vse, kar zraven spada. Kava pije kri in razburja živce in jaz se vedno bojim, da postaneš slabokrvna in nervozna.

Lizika (tudi potaji presenečenje in užaljenost in odgovori na videz mirno): Prav rada, Lipe! Le kar vzemi!

Lipe: In ne boš več pila kave?

Lizika: Niti za naprstnik ne! Mar mi je za kavo!

Lipe (izroči s kislim obrazom svojo pipo Liziki, ki jo zaklene v predal.)

Lizika (komaj zatajuje jezo in žalost, ko prinese na mizo vse potrebščine za kavo, ki jih Lipe zaklene v omaro in spravi ključ v žep.)

Lipe (na videz mirno in slovesno): Tako, pogodba je narejena in ne premaga je skušnjava nobena. (Odide ta s kislim obrazom vsak na drugo stran in si pred odhodom molče in naskrivaj požugata.) Zastor pade in se po kratkem odmoru zopet dvigne.

Drugi prizor.

Isto pozorišče nekaj dni pozneje.

Lipe (hodi slabe volje sem in tja): Treba je bilo te preklemane neumne pogodbe! Zgubil sem z njo svojo preljubo pipo, pa obenem tudi svojo ženico. Že nekaj dni se drži kot mila Jera in ne spregovori z menoj nobene besede, tako da imava tihi teden. Če hočem, da se povrne zopet sloga in zadovoljnost v hišo, bi bilo najbolje, da ji izročim njene stvari, ki jih rabi za kavo, njo pa prosim, da mi izroči mojo preljubo pipico in tobak. Toda ne, to bi bila sramota zame! Zdelo bi se, kot da še bolj proglašam kajenje kot ona svoj kofetek. Sicer pa je ona kriva te nesrečne pogodbe in vseh žalostnih posledic; naj se pa zato tudi ona prva ukloni. — Aha, prišla mi je na misel hudomušna zvijača: morda jo s to premotim, da prekrši pogodbo, ali pa vsaj pripravim do boljše volje. (Gre k omaro in vzame iz nje ženine potrebščine za kavo. V mlinček nasuje pražene kave in jo začne mleti. Medtem pride žena, ki jo je privabil prijetni vonj kave, da ga poželjivo vdihava vase.)

Lizika: Kaj pa delaš?

Lipe: Saj vidiš, kavo bom napravil.

Lizika: Za koga pa?

Lipe: I, zase seveda, saj ti je itak t.e smeš piti.

Lizika: Ti tudi ne!

Lipe: Oho, zakaj pa ne? V moji pratiki je samo kajenje tobaka prepovedano. (Nekaj časa oba molčita. Lipe pristavi na štedilnik kozico z mlekom in ponev z vodo.) Sedaj pa je treba brž zavreti še vodo in mleko. (Vsuje v krop znleto kavo.) Mm, kakšen prijeten duh ima, da kar po nosu šeegeta. To bo pijača, da bi jo še angeleci sikali! Zdaj je pa že kuhano, pa kar v skodelico z njo. Pa še malo sladkorčka denimo noter, da bo dovolj sladka. (Nalije v skodelico kave in mleka in spusti vanjo nekaj koščkov sladkorja. Nato začne s slastjo piti in se gladi pri tem zadovoljno po trebuhu. Lizika spremlja z očmi vsak požirek in si poželjivo oblizuje ustnice ter hrepeneče vsrkava sladki vonj kot riba zrak, če jo vržeš na suho.)

Lipe (ji pinudi): Ali bi tudi ti rada eno skodelico? Boš videla, kako okusno znam tudi jaz narediti.

Lizika: O Bog obvari, kar studi se mi ta čorba! Le kar sam jo pij! Jaz bom pa rajši eno pipo tobaka pokadila. (Vzame iz predala pipo in jo natlači s tobakom in prižge ter začne puhati oblake dima kot kak Turek.) (Sedaj pa sope Lipe kot riba na suhem in skuša uloviti z nosom vsak oblček dima. Pri tem se pritajeno muza.) — Ali naj tudi tebi eno natlačim?

Lipe: Lepa hvala! Slabo mi že pribaja, če le vidim, da kdo kadi. (Ni pa za Lipeta nobena nevarnost, da bi mu prišlo slabo, pač pa postane slabo Liziki. Pipa ji pade iz ust, ona pa omahne in se zgrudi na tla.)

Križ v snegu

počitek

Lipe (skoči pretašen k njej in zavpije): Za božjo voljo, Lizika, kaj pa ti je? Ali ti je slabo? Ali naj pokličem zdravnika? Ali naj grem po gospoda? (Jo dvigne in položi na posteljo (ali naslonjač). Lizika leži kot brez zavesti. Lipe skoči po skodelico kave in jo nagne Liziki na usta. Ta se zave in željno pije prijetno tekočino.)

Lizika (ki spi je do dna): Lipe, priresi mi še eno skodelico. Oh, kar odleglo mi je po teh krepčilnih požirkih.

Lipe (ji ponudi še eno skodelico): Le popij še to., da se razkadijo iz glave vsi omotični oblaki tobaka in da prideš zopet k sebi.

Lizika: Lipe, hvala ti! Počutim se zopet bolje. Samo malo trudna sem še od omotice in potrebna malo počitka. (Zapre oči in zadremlje.)

Lipe: Le kar odpočij se! (Vsame pipo z mize in si jo natlači s tobakom in prižge ter prepko in zadovoljno puha oblake dima.)

Lizika (se zbudi in zasmije): Lipe, kaj pa delaš? Saj ne smeš kaditi.

Lipe (se tudi zasmije): Pa tudi ti bi ne smela popiti kave. Če si pa že ti prelomila pogodbo, tudi mene ne veže več. Sploh pa, ali ni bilo neumno, da sva drug drugemu prepovedovala to, kar nama je najljubše, in si s tem grenila življenje. Veš kaj, jaz bi predlagal, da skleneva sedaj drugo pogodbo, po kateri bi morala ti vsak dan popiti pet skodelic kave, jaz pa pokaditi pet pip tobaka.

Lizika (navdušeno): Imenitno, popolnoma se strinjam s tem! Upam, da mi po tej pogodbi ne bo več prišlo slabo in da je ne bova prekršila tako hitro kot prvo, ampak da jo bova zvesto držala, dokler naju smrt od nje ne loči.

Zastor pade.

Opomba: Če ni na odru štedilnika, skuha lahko Lipe kavo tudi na samovaru ali električnem kuhalu.

DRUŽBA

nudi pevskim zborom:

- Y. VODOPIVEC **BOZJI SPEVI**
92 pesmi za cerkveno leto vez. Lir. 200,-
- " **GOSPODOV DAN**
mašne in blagoslovne pesmi " " 200,-
- " **ZDRAVA MARIJA**
Zbirka Marijnih pesmi " " 200,-
- BARČICA**
Zbirka narodnih pesmi III. iz. " " 200,-

Ce hočete dober molitvenik,
kupite

M O L I M O

molitvenik za odrasle v platno
vezan III. izdaja - Lir 90,-

Naslov:

DRUŽBA SV. MOHORJA
Gorica - Ulica Orzoni št. 38